

Fondatori: George Bacovia, Grigore Tabacaru (1925)

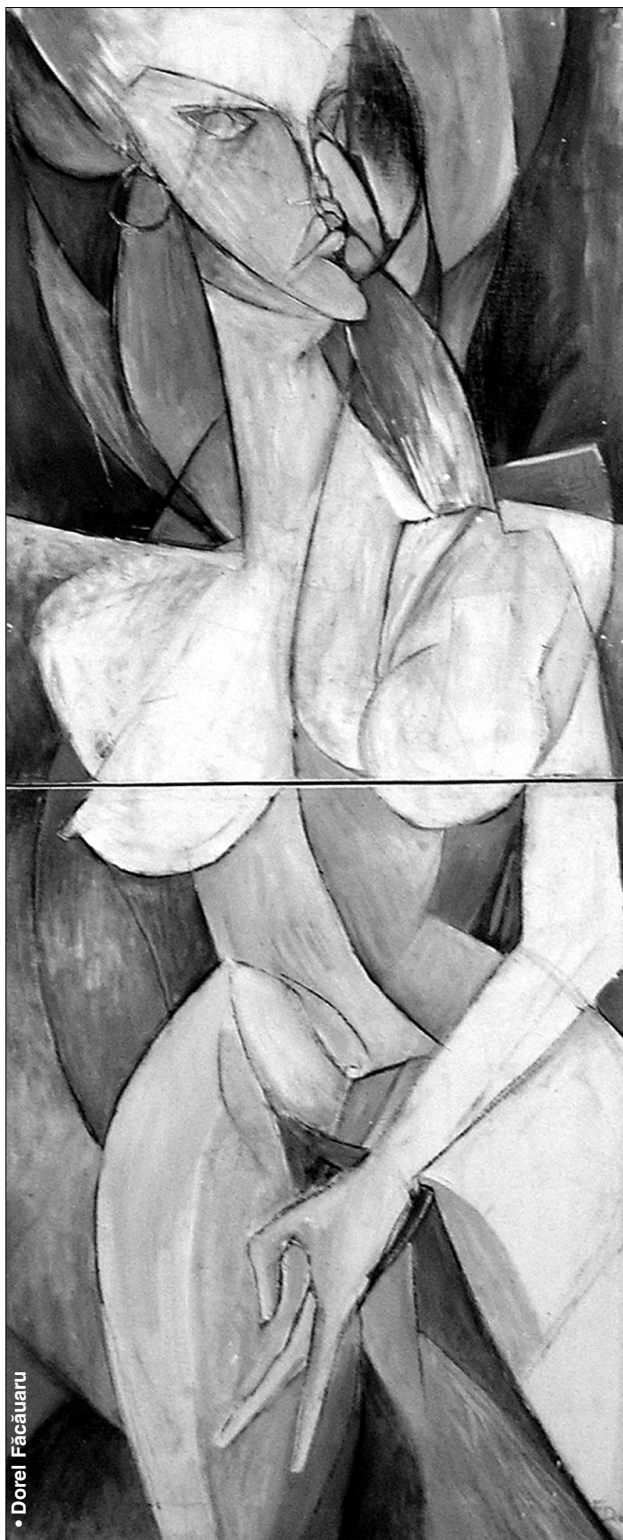
ateneu

ateneuabc@gmail.com
www.ateneu.go.ro

Revistă
de cultură

Nr. 2
(474)

• Anul 46 (serie nouă) • februarie 2009 • 3,50 lei •



• Dorel Făcău

Vladimir Lucaveschi:

„Cineclubul a început ca o dandana“

pagina 3

Adrian Jicu despre Dan Petrușcă

Un trist trubadur sau despre zadarnicele chinuri ale dragostei

pagina 5

Proză de Dumitru Hurubă

Râia căprească la Homo Sapiens

pagina 10

Teatrul Municipal Bacovia Bacău

Sfârșitul jocului

pagina 19

Ioan Dănilă

Românism, prin arta cuvântului - Grigore Vieru

pagina 19

Priorități

La nivel european, anul 2009 direcționează atenția cetățenilor către trei priorități majore: alegerile europarlamentare, care vor avea loc pe data de 4 iunie; manifestarea creativității europenilor la nivel transdisciplinar și, respectiv, marcarea celor douăzeci de ani de la *căderea* comunismului. Toate celelalte „priorități” (solidaritate și incluziune socială, antidiscriminare, energia și schimbările climatice, rolul Europei în lume, criza economică și financiară) sunt subsumate primelor. Așa că vom puncta doar câteva aspecte care relaționează aceste priorități, pornind de la obiectivele Anului European 2009 (Anul Creativității și al Inovării).

Alegerile europarlamentare sunt, pentru prima dată în istoria Parlamentului European, considerate a avea un caracter transnațional, o dimensiune pedagogică și o valoare adăugată circumscrisă conceptului de responsabilitate cetățenească. Femeile, tinerii și pensionarii sunt grupurile-țintă care ar trebui sensibilizate pentru a-și folosi dreptul la vot. Cu alte cuvinte, a fi creativ și inovator ar putea însemna, printre multe altele, găsirea de către politicieni a strategiilor celor mai potrivite pentru a determina toți cetățenii europeni

să fie real participativi la actul alegerilor și să simtă cu adevărat că vocea lor contează, că se face auzită prin efecte palpabile și nu prin vorbe doar tipărite pe hârtie. A fi creativ și inovator ar mai putea însemna să alegem pe acei/ acea europarlamentar(ă) care formulează un pachet coerent de măsuri menite să ofere soluții pentru crizele (financiare, economice, identitare etc.) următorilor cinci ani.

20 de ani de la *căderea* comunismului? O prioritate interesantă cu atât mai mult cu cât este discutată la nivel european și ar trebui să răspundem la întrebări de genul: în ce spațiu vorbim de *căderea* comunismului și *ridicarea/ triumful* unei societăți (și, inclusiv, al unei mentalități) de piață; care sunt efectele pe termen scurt, mediu și lung ale acestui act istoric la nivel global, mai ales atunci când gradul și viteza de atingere a unor standarde real democratice sunt condiționate de voințe politice diferite?

Și o ultimă considerație: cât de creativi și inovatori ar trebui să fim ca să ne recuperăm „istoria furată”?

Doina CMECIU

Medalion Schubert

Muzica compozitorului austriac Franz Schubert cameră, concertantă ori simfonică este un mixtum compositum de dramatism, pasionalitate și expresivitate feerică. O elaborată, dar foarte limpede dramaturgie sonoră. Recitalul cameral de la Filarmonică cu program integral Schubert a avut ca protagoniști membri ai orchestrei. *Cvartetul de coarde „Consonante”* a luat ființă în 2003, de atunci impunându-se în recitaluri camerale pe scena Ateneu, în Festivalul Interna-

țional „Zilele Muzicii Contemporane” și la Muzeul „George Enescu” de la Tescani, precum și în Italia. Cvartetul are ca membri pe: *Andrei Onofrei* – vioara I, *Stefan Epuran* – vioara II-a, *Mihai Epuran* – violă și *Katherine Vanda Mülthaler* – violoncel. Ei au surprins în *Cvartetul postum în re minor, „Fata și moartea”* – una din capodoperele genului – încheierea dramatică și profunzimea lirică a muzicii. Superba temă a liedului „*Das Tod und Das Mädchen*” este

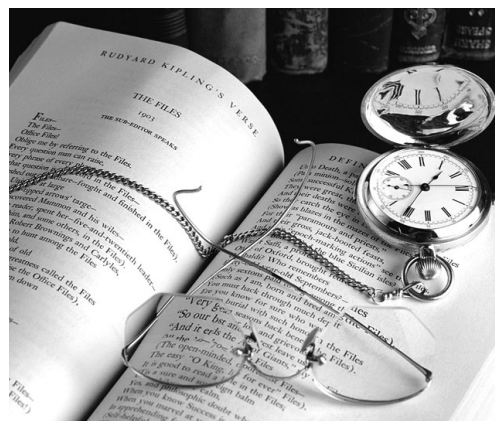
dezvoltată într-un șir de variațiuni cu aspect de coral în secțiunea a doua. Întreaga lucrare este apăsată de tragism. Doar *Scherzo-ul* se sustrage acestei atmosfere de prăbușire, în el conflictele fiind mult estomate. Pagină de încercare a rezistenței instrumentiștilor, *Presto final*, neagă rezolvarea optimistă, ceea ce spune W. Berger, Beethoven nu a îndrăznit în nici unul din cvartetele sale.

Cvintetul de coarde „Păstrăvul” în La Major este una dintre cele mai populare lucrări schubertiene, ce s-a publicat în 1829. Gîndit pentru a fi cîntat în concerte familiale, „Păstrăvul” a fost comandat de Silvester Paumgartner, violoncelist amator din orașul Steyr, într-o perioadă fericită din viața compozitorului. Schubert avea douăzeci și doi de ani. Formula imaginată pentru cvintet este unică, melodicitatea fiind nota ei distinctivă. Instrumentiști ai orchestrei băcăuane: *Teodor Radu* – vioară, *Iulian Bolog* – violă, *Liviu Mera* – violoncel, *Stelian Dima* – Resmeriță – contrabas și *Alexandru Cătălin Stănescu* – pian (student în anul II la Universitatea Națională de Muzică din București (clasa conf. univ.dr. Vlad Dimulescu), au redat buna dispoziție a muzicii, transparența sonoră.

Tema cu variațiuni după liedul „*Die Forelle*” din penultima secțiune întregeste peisajul de lirism învăluit, catifelat și interiorizat.

Lucrări inspirate, originale și complexe ce definesc personalitatea unui creator a cărui existență a numărat doar 31 de ani!

Ozana KALMUSKI – ZAREA



Cărți primite la redacție

Carmen Istrate Murariu – *Dicționarul artei naive din Bacău*, Ed. Plumb, Bacău 2009

Constantin Crețan – *Album*, Ed. Pastel, Brașov 2009

Mircea Dinutz – *Tablete de duminică*, Ed. Pallas, 2009

Ion Beldeanu – *Chiar dacă*, Ed. Artpress, Timișoara 2008

Bică N. Căciuleanu – *Sărutul franțuzesc*, Ed. Crigarux, Piatra Neamț 2008

Nicholas Catanoy – *Orfeu și Mașina*, Ed. Criterion, București 2009

Asociația Scriitorilor Prahoveni – *Remember poetic*, Ed. Tipo-man, Ploiești 2008

Florin Dochia – *Șarpele dezaripat*, Ed. Princeps, Iași 2008

Constantin Crețan – *Dicționar*, Ed. Pastel, Brașov 2008 (poezii)

Eugen Verman – *Miezul vieții – oameni și destine*, Ed. Corgal Press, Bacău 2009

Ion Simuț – *Europenitatea romanului românesc contemporan*, Ed. Universității din Oradea, Oradea 2008

Dumitru Ignat – *Mulțimi vide*, Ed. Quadrat, Botoșani 2008

Bogdan Ilmu – *Codul manelelor elegante*, Ed. Opera Magna, Iași 2009

Constantin Crețan – *Album*, Ed. Pastel, Brașov 2009



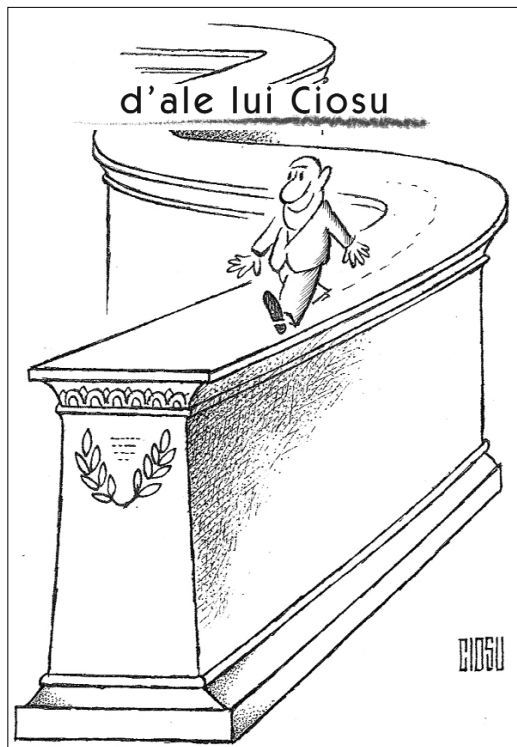
• Ion Mihalache

Expoziții

Sub titlul „Poluarea încotro?”, Complexul Muzeal de Științele Naturii „Ion Borcea” din Bacău, a organizat o expoziție care a adus în atenția publicului probleme actuale de protecție a mediului, în contextul încălzirii globale. Prezentă în școlile din județul Bacău, expoziția, pe lângă partea documentară, teoretică, a cuprins și o parte interactivă, ce aplică metode de învățare prin descoperire, prin experimente de diferențiere a surselor de poluare a apei etc.

„Poluarea încotro?” este parte a proiectelor educaționale inițiate de instituția amintită, prin care se încearcă facilitarea accesului la informație pentru elevii din orașele și satele județului Bacău.

Însoțită de prezentări multimediate, care au întregit tematica expoziției și au accentuat concepte cum sunt: poluarea, protecția mediului, încălzirea globală, automobilul viitorului, expoziția a fost deschisă pe 12 februarie, când s-au împlinit 200 ani de la nașterea părintelui evoluționismului, Charles Darwin. Cu această ocazie, cum anul 2009 a fost declarat la nivel internațional „Anul Darwin”, Complexul Muzeal de Științele Naturii „Ion Borcea” a lansat prima ediție omagială din setul de vederi „Mari Biologi”. Cum tot în acest an se vor împlini 150 ani de la publicarea lucrării care a zguduit de temelii lumea științifică, „Originea speciilor”, manifestarea muzeală băcăuană a fost una inspirată și binevenită.



Ovidiu Capătă: Cum ar trebui să-l cunoască băcăuanii pe Vladimir Lucaveschi?

Vladimir Lucaveschi: Dacă n-au reușit până acum, numai vizionând filmele mele. Pentru că noi ne exprimăm cinematografic. Dacă aș fi prozator, m-aș exprima în scris, pentru ca toți cititorii mei să mă cunoască. Așa, nu mă poate cunoaște nimeni, dacă eu nu prezint imagini.

O. C.: Țineți minte primul contact pe care l-ați avut cu filmul? De unde această dragoste pentru imaginea în mișcare?

V. L.: Povestea este veche. În 1950 am intrat ucenic la cinematograful „Unirea” din Rădăuți, având meseria de proiectant. După aceea, am fost calificat și am practicat această meserie până am ieșit la pensie. Partea de cinematografie era tehnică, nu avea nimic cu producția de film. Dar în 1966 se înființează cineclubul, la Casa de Cultură a sindicatului din Bacău. Ce însemna, la vremea aceea, cineclubul? Un grup de pasionați, iubitori ai filmului, care făceau, mai întâi, cultură cinematografică. Vizionam filme și discutăm. Ceea ce făceam noi semăna puțin cu activitatea cenaclurilor literare, doar că materialul cu care lucram era filmul. În fiecare duminică dimineața venea D. I. Suchianu, așa-zis domnul Cinema, critic de film, născut la 1895, odată cu cinematograful. Și el ne ținea conferințe de artă a filmului. După ce am luat contact cu arta cinematografică, am zis: Da' ce? Noi nu putem face film? Pentru că, trebuie spus, aveam drept exemplu cinecluburile franceze care, la început, și ele au făcut cultură cinematografică, trecând, mai târziu, la producția unor filme de scurt metraj.

O. C.: Dacă tot am ajuns aici, ne puteți spune când a apărut primul film de scurt metraj băcăuan?

V. L.: Primul nostru film de scurt metraj a apărut la un an de la înființarea cineclubului. Se numea „Vulpișor și iepuriță”. Cu timpul, am început să facem filme de scurt metraj de diverse genuri: reportaj, poem cinematografic, film de anchetă, film de animație etc. În scurt metraj nu erau probleme de producție prea mari. Mai târziu, am început să realizăm filme la nivel de județ, la cerința sponsorului nostru, Partidul Comunist Român. Filmul începe să fie folosit în scopuri propagandiste, iar noi eram singurii care filmam. Nu se țineau plene fără film, se făceau diverse întâlniri în fabrici, în colective de oameni ai muncii, iar prin film se arătau toate neîmplinirile lor. Care era avantajul nostru, în acest context? Din zece role de peliculă, pe care ei le dădeau, lucrând

Vladimir Lucaveschi:

„Cineclubul a început ca o dandana”

„La Bacău, la Bacău într-o mahala/S-a-ntâmpat, s-a-ntâmpat o mare dandana. În timp ce mahalaua a evoluat, dandanaua este cineclubul Casei de Cultură.”

filmul foarte strâns, cinci role rămâneau ale mele, role din care puteam să-mi fac și filmele de suflet.

O. C.: Ca un om care ați lucrat toată viața cu imagini și ținând cont că sunteți autorul unui film recent despre Bacăul de altădată, ce imagine vi se pare reprezentativă pentru Bacăul acelor vremuri? Regrețați ceva din trecutul recent al orașului nostru?

V. L.: Păi, cum arăta Bacăul atunci este o imagine care emoționează pe cine a trăit acele vremuri. Pentru tineret poate fi doar o curiozitate. Adică, ne arată dinozauri la muzeu, dar noi îi vedem acolo pentru prima dată, nu i-am văzut în realitate. Este o trăire pe care am avut-o zi de zi în această urbe. Faptul că astăzi, la aniversarea a 600 de ani de existență, noi putem arăta cum se prezenta Bacăul de altădată, este pentru că s-au păstrat, în arhivă, zece mii de metri de peliculă. Din acești zece mii, am ales într-o primă fază, pentru filmul despre care vorbiți, trei mii, pentru ca, în final, să rămână 44 de minute cu imagini reprezentative, zic eu, pentru Bacău.

Cât despre regrete, generația noastră a crezut într-un ideal foarte frumos. Spuneam că vom construi o lume nouă, un om nou, că vom trăi mai bine și tot cu speranța asta am rămas, iar cureaua s-a strâns până la ultima gaură...

O. C.: Ați cunoscut, încă din primii ani, lumea cinematografică. Știm că cinematograful reprezenta, înainte, una dintre puținele distracții ale românului. Cât mit și câtă realitate există în poveștile care vorbesc despre cozile interminabile, ce începeau să se formeze în fața casierilor cinematografului, cu ore bune înainte de începerea filmului? Ca să nu mai vorbim de statutul acestor casierite, considerate, pe atunci, adevărate vedete locale.

V. L.: Cine lucra la cinematograful era o persoană foarte cunoscută în oraș. De ce? Ștergându-se din fața ochilor era de nedescris. În condițiile în care se dădeau patru spectacole pe zi, tot mai erau persoane care stăteau în picioare. Ca să obții un bilet trebuia să stai la coadă, cum stau acum cei care vor să intre pe stadion, la un știu ce confruntare fotbalistică extraordi-



nară. Operatorul de cinematograful era o personalitate locală. Îmi aduc aminte de perioada în care eu lucram, ca operator, în Gura Humorului, în 1951. Există o uzină electrică a orașului, încă nu era sistem energetic, și seara se dădea un singur spectacol, de la ora 19.00 la 21.00. Veneau oamenii și cumpărau bilete din timp, să fie siguri că vor avea loc în sală, dar jumătate din public stătea în fața cinematografului, cu ochii pe uzină ca să vadă dacă pornește, întrucât, uneori, se întâmpla să nu funcționeze motorul uzinei. Iar în momentul în care pornea, ieșea un fum negru pe coș, se aprindea becul în fața Primăriei și toată lumea fugea în sală.

Cineclubul are o valoare emoțională când sala este plină. Când toată lumea, ori râde, ori plânge, fiind toți în acțiunea respectivă cu sufletul. Dacă o sală are cinci spectatori, nu mai are nicio valoare spectacolului cinematografic.

O. C.: Să ne întoarcem puțin spre începutul discuției noastre. Care mai este, astăzi, soarta cineclubului?

V. L.: Cineclubul nu mai are nevoie de un sediu. Oricine are un calculator își poate face acasă propriul cineclub. Deci, noi trei, care suntem aici, ne apucăm să facem un film, cam asta este... Pe vremuri, ne întâlneam în acest loc pentru a discuta. Aveam aici aparatul de proiecție. Acum, eu vin la cineclub pentru că am un patrimoniu, o zestre. Trebuie să scot din arhivă încă ce se poate valorifica. Cât mai trăiesc, eu știu ce este în fiecare cutie. După ce eu n-am să mai fiu, cineva va veni și va lua aceste cutii și... nu știu ce va face cu ele. N-o să le arunce dacă o să fie un om de bună credință, dar le va pune într-un muzeu, undeva, să stea acolo, la păstrare. Ori ele, dacă nu sunt văzute de public, degeaba au fost făcute. E ca o carte scrisă și needitată. Asta fac acum, șobolan de arhivă...

O. C.: Dacă ar fi să faceți un film cu Bacăul zilelor noastre, spre ce v-ați îndrepta atenția?

V. L.: Spre oameni. Clădirile sunt clădiri, străzile sunt într-o continuă schimbare. Mai important, cred eu, este ce se întâmplă în interiorul acestor clădiri. Cum trăiesc și ce fac locuitorii lor.

O. C.: Vă mulțumesc!

A consemnat
Ovidiu Capătă





Carletta - Elena BREBU

Cicero și pragmatica textului oratoric

Mărturisesc că așteptam cu nerăbdare cartea d-nei Florentina Neculau: *Retică și pragmatică în discursul ciceronian* (EduSoft – Bacău – 2008), motivată fiind de formația mea culturală clasică, pe de o parte, și de o vie curiozitate profesională, pe de alta. Și când, în cele din urmă, lucrarea a fost editată, am remarcat încă din primele pagini rigurozitatea stilului și simțul de răspundere în fața cuvântului scris, care au fost dintotdeauna reperatele autoarei.

Extrem de cunoscută ca profesor eminent de limbă latină, reușind deseori să ducă numele țării și Bacăului dincolo de granițe prin rezultatele la olimpiadele internaționale, d-na Florentina Neculau ar fi putut oricând să predea în aula unei universități de renume, fiind din punctul meu de vedere un adevărat ambasador al culturii latine. Nu sunt laude, ci recunoașteri firești ale unor merite atestate prin zeci de diplome și prin sute de elevi care au reușit în viață „cum magna laude”.

Volumul *Retică și pragmatică în discursul ciceronian* – este constituit într-o abordare modernă pe criteriile pragmatice discursive, vizând deopotrivă modul de organizare și diplomația oratoriei ciceronice, dar și integrarea textelor vechi într-un sistem de valori imuabile, ce se perpetuează de secole atât în registrul juridic cât și în toate disciplinele actuale, ce pun accent pe comunicare.

D-na conf. univ. dr. Mirela Arsith a subliniat, de altfel, în *Cuvânt înainte* intenția și mesajul lucrării: „După o pertinentă reiterare a ceea ce a însemnat retorică în antichitatea greacă și cea romană, Florentina Neculau reușește să probeze, prin analiza discursului ciceronian, faptul că retorică este o *tekhné*, menită să persuadeze auditoriul, acesta fiind sedus de rostirea în care se împletesc instruirea, emoționalul și plăcerea. (...) Parcurgerea unei bibliografii de referință și competențele date de specializarea Florentinei Neculau, în limbile și culturile clasice au făcut posibilă o interrelaționare a retoricii cu orizonturile și conceptele pragmatice contemporane, premisa fundamentală fiind faptul că interpretarea oricărui discurs înseamnă a atribui locutorului o intenție performativă și a asuma că atât locutorul cât și alocutorul împărtășesc anumite atitudini, credințe, dorințe și intenții.

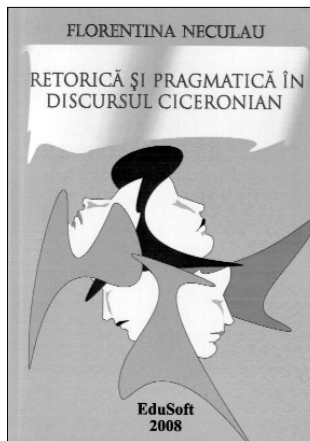
Autoarea a probat prudența retoricii moderne, respectiv a pragmatice, de a nu lăsa formatul să joace un rol în sine, ci doar să ajute la eficiența comunicării, într-o perioadă când se impun exigențele funcționalului și ale productivității limbajului. (...) a reușit să abordeze mai multe metode specifice cercetării în științele comunicării, cum sunt analiza de conținut, analiza semiotică și analiza discursului.” (apud opera – p.3-4).

Având în vedere că „debate-ul” parlamentar actual, din întreaga lume, se regăsește atât în disciplinele politologice, cât și în cele sociologice și chiar

antropologice, cartea de față nu face decât să restabilească niște puncte istorice și să demonstreze (dacă mai era cazul) că fondul este vechi, iar modul de prezentare este adaptat altor realități politice și istorice.

Volumul are un conținut structurat riguros, cele 141 de pagini fiind organizate în trei capitole mari, urmate de un modul de „Concluzii” și de prezentarea bibliografiei (cap. I – cuprinde „*Retică și retorica în antichitatea greacă*” – cu trimitere la definiția retoricii și apariția acesteia ca disciplină; sofistica; genurile oratorice și tipurile de discurs precum și diviziunile de bază ale discursului judiciar deliberativ și epideictic // cap. al II-lea acordă întreg spațiul unei teme fundamentale: „*Retică romană. Începuturi. Evoluție. Criza retoricii romane*” – în care este surprinsă magistral imaginea de orator a lui Marcus Tullius Cicero // cap. al III-lea este intitulat „*Hermeneutica discursului ciceronian*” și se adresează analizei minuțioasă a *Catilinarelor* cu „*oratio prima habita in senatu*”: *exordium* și *peroratio*.)

Accentul plasat pe discurs – ca formă superioară a comunicării – prin trimiterea la forul roman, surprinde practica discursivă: „Apreciem că practica discursivă ciceroniană valorifică și în cazul de față toate caracteristicile actelor de limbaj: 1) - determinarea contextuală; 2) - intenționalitatea; 3) -



dimensiunea acțională; 4) - convenționalitatea (...) Modernitatea discursului ciceronian este evidentă în modul pragmatic de structurare a oricărui enunț pe două componente fundamentale: *componenta lingvistică* și *componenta retorică*. Oratorul urmărește să-și surprindă în așa fel alocutorul, încât acesta să nu fie înfrânt atât de argumentele locutorului, cât mai ales din cauza incapacității sale de a opune rezistență, de a contraargumenta.” (op. cit. p. 112-113).



• Ilie Boca

Lucrarea beneficiază de anumite scheme, prin care autoarea încearcă să ne ilustreze pe de-o parte, importanța așezării locutorului în for, relația de interdependență ce se stabilește la nivelurile comunicării și, pe de altă parte, ilustrări ale relației dintre elementele de persuadare – demonstrând că discursul impresionează prin: 1) arta oratorului de a combina meșteșugit secvențele discursive 2) apelul constant la presupuzițiile comune 3) strategii vizând recadrajul realului 4) topica afectivă, care devine componenta retorică a discursului 5) dimensiunea perlocutorie cu trimitere clară la conceptul de „*praxis comunicativă*” și 6) strategiile de persuadare.

În acest cadru, limbajul este perceput ca un ritual, chiar dacă ne abținem aici de la componenta sacră și abordăm un cu totul alt sens – fapt explicat cu măiestrie didactică de d-na Florentina Neculau: „Templul devine dispozitivul ritualic/ decorum-ul cu dublă mediere: a) de decor de context în forță (...) Acest lucru semnifică potrivit lui Ray Birdwhistell *urzeala socială* sau *contextul comunicării* (gândirii școlii de la Palo Alto) care interfează în schimburi verbale și nonverbale; b) de simbol de context în performanță. Acest dispozitiv ritualic/ decorum-ul densifică și semiotizează spațiul. (...) El situează participanții la interacțiune într-o temporalitate, care îi va elibera din timpul lor obișnuit și îi va plasa într-un timp istoric.” (op. cit. – p.71)

Interesante sunt și explicațiile privind limbajul trupului. Cicero este analizat și din această perspectivă, deoarece gesturile mâinilor însoțesc într-o sincronizare bine gândită discursul și sporesc emfața retorică.

Cartea este tonică prin modul ordonat și riguros de organizare, maniera fiind evident cvasiacademică.

De altfel, autoarea însăși recomandă lucrarea într-o stilistică a comunicării aporice: „Am încadrat discursul ciceronian în contextul social - politic al sec. I a. Chr., *discurs-reacție* la o realitate concretă, dinamică, similară vremurilor moderne.

Am considerat că discursul în *In L. Catilinam Oratio prima* poate avea (din aceleași perspective moderne ale studiilor despre discurs, analiza discursului, analiza de discurs) caracter de eveniment.

Am identificat și analizat o varietate de concepte. Dintre acestea unele ca *autor, actor, emitent, receptor, locutor, alocutor, scena, decor, rol, ritual etc.* ne-au oferit ocazia de a-l vedea, prin prisma interacțiunii simbolice, pe oratorul roman în comportamentul său comunicativ. (...) Situația de comunicare analizată ne-a permis să argumentăm, din perspectiva celor două componente ale sale – lingvistică și retorică, evoluția și dinamica relațiilor dintre emițător și receptor.” (op. cit. p.136-137)

Cartea d-nei Florentina Neculau aduce în peisajul cultural și în registrul comunicării delimitări teoretice clare, fiind deopotrivă un bun instrument cognitiv pentru cei direct implicați în discipline din sfera comunicării, cât și o delectare pentru orice lector care manifestă interes față de valorile ce au ridicat cândva un imperiu...

Sub un titlu sentimentalist-filosofic, Dan Petrușcă revine cu un volum care îi confirmă calitățile vizibile încă din *Poezia îmi stătea pe genunchi* (2005). Majoritatea comentatorilor s-au grăbit atunci să remarce întârzierea cu care a debutat (și nesăratele trimiteri la Arghezi), talentul evident al autorului, problematica preponderent erotică și să-l compare cu Emil Brumaru, scoțând, totodată, în evidență sonoritățile bliagene, barbiene, mateine sau stănesciene. Tentativa unor astfel de asocieri (explicabilă, de altfel, prin facilitatea pe care o presupune) se păstrează și acum, făcându-se simțită atât în postfața semnată de Cassian Maria Spiridon (care pornește de la „matricea stilistică bliagiană”, trece prin Emil Brumaru, îl compară cu Bacovia, îl consideră un antipostmodern și sfârșește prin a vorbi despre „închiderea cercului prin reafirmarea spațiului mioritic”), cât și în viziunea mai trendy a unui Constantin Dram, ale cărui trimiteri din prefață merg de la Dimov, Brumaru sau Miron Radu Paraschivescu la Gwen Stefani, Pink ori Britney Spears.

Iubirea ca formă de supraviețuire

De fapt, poezia lui Dan Petrușcă ține de zonele ontologice, iubirea fiind văzută ca o formă de supraviețuire (singura se pare) a individului în fața trecerii timpului. Sentimentul acesta al curgerii ireversibile (un soi de panta rhei actualizat) este atenuat însă prin permanenta joacă de-a dragostea: „Eram cu ea în mirosuri/ iuți în papile cu zimți în/ incendiate secreții/ ne jucam în oglinzi într-o carte/ care în niște pagini cuminti zicea despre moarte” (*Toate-s cam de pe când*, p. 27). E în această mărturisire lirică o tristețe difuză, un regret temperat doar de iubire, întrevăzută ca șansă a individului de a rezista. Autorul (se) joacă pe sine și iubirea, construind, metodic, o utopie: aceea a salvării prin iubire. Dan Petrușcă e, în definitiv, un ins trist, măcinat de neliniști, pe care (crede că)



le poate învinge prin poezie. Istoria lui este *O istorie cu ea*, la ea, despre ea, pentru ea: „E o istorie cu ea/ care-a murit și mai trăia/ fierbinte ca un foc închis/ sub piele răsturnat și nins/ în carne fragedă și duh/ prin așternuturi moi de puf/ cu gene fire lungi de orz/ cu părul gales prins în corzi/ și stins spre vârf tipând roșcat (...) cu sfârcuri care-mi latră-n dinți/ ea cu mirare se naștea/ într-o zăpadă ca a mea ...” (pp. 35-36)

Milionari de sonuri și imagini

Intenția programatică de a se sustrage morții își găsește corespondent în prelucrarea, mai mult sau mai puțin vizibilă, a unor experiențe lirice dobândite pe calea lecturii. Așa se și explică numeroasele trimiteri livești, semn al asimilării unor experiențe poetice,

istorice, filosofice, mitologice etc. Nu știu dacă Petrușcă e un postmodernist sau un antipostmodernist. Mai degrabă nici una, nici alta. Certă este doar căutarea, efortul de a găsi forma care să exprime, cu iz de vechime și noblețe, ideea. Așa își explic frecvența rimelor provocatoare, savuroase, chiar dacă uneori nu neapărat originale. Un simplu inventar dezvăluie un poet care se vrea dintr-o altă vârstă a poeziei, care cultivă deliberat potrivirile rare de cuvinte, din care scoate efecte expresive ce amintesc de vremuri apuse: „nu-”cu”, „patriarh-”Aristarh”, „după-jupă”, „ca o-”cacao”, „mimam-”m-am”, „râia-”dintăia”, „încă-”brâncă”, „jartieră-”eră”, „rogi-”hodorogi”, „zgancă-”țigancă”, „caic-”fistic”, „fante-”e”, „dinari-”șalvari”, „e-”cucuvae”, „întreb-”efeb”, „lanț-”Bizanț”, „Bega-”omega”, „pomada-”Torquemada”, „cârcă-”năpărcă”, „imam-”bairam” etc. E aici un exercițiu de versificație delicios, cultivat cu ostentație.

Poetul nu se dă în lături de la formulări îndrăznețe, modelând frazele după bunu-i plac. Versul se rupe neașteptat tocmai pentru a-l potența pe următorul, care continuă nestingherit ideea: „Tu care ești și care nu/ ești pipăbilă și cu/ imagini otrăvit frison/ și un bip scurmând în telefon/ să vii din nou să te invoc/ din pat străin de nenoroc/ să te conjug să te declin/ cu vorbe turburi cu pelin” (p. 31). Regulile sintaxei pălesc în detrimentul mesajului, iar topica se supune gândului poetic pe care e chemată să îl exprime: „sau poate totuși mă-nșel/ îmi adaug în niciun fel/ n-ar trebui să-i învăț/ nimicuri despre cârți despre zgură/ că te iubesc mai întâi te/ apoi părăsesc și te-njură”

Adrian JICU
jicuanadrian@yahoo.com



Un trist trubadur sau despre zadarnicele chinuri ale dragostei

(p. 66) Există aici o anume bătoșenie a autorului, care își impune voința, trecând deliberat dincolo de normele restrictive ale gramaticii. Asemenea puseuri de independență întăresc ideea unui poet stăpân pe mijloacele sale, calitate din ce în ce mai rară în lirica actuală.

Paradoxul/paradoxurile iubirii

Poeziile sale au rezonanța cântecelor de lume și, uneori, chiar a romanțelor, mustard de o iubire de factură balcanic-levantină. Nu e deloc întâmplătoare impregnarea, până la saturatie, cu un lexic bogat în sonorități orientale. Dan Petrușcă își ia materialul său de oriunde și dezvoltă un imaginariu poetic propriu. El insuflă textelor ceva din aerul poveștilor de iubire din alți evi, neuitând că aparține unui prezent căruia nu i se poate sustrage decât aparent. Așa încât cred că s-ar putea mai degrabă vorbi despre un paradox. Acela că poezia lui Dan Petrușcă topește într-o formulă savuroasă poza romantică a îndrăgostitului romantic, mereu cântând amorul, și pe aceea a lucidității de sorginte mai degrabă clasică. Totul îmbrăcat într-o aparentă de ludic atât de caracteristică literaturii ultimelor decenii. Din îmbinarea aceasta între sobrietatea mesajului și retorică dezbărată de pretenții, autorul scoate efecte unice: „arzând pe-un rug din evul mediu/ să joci în flăcării belalii/ și strânsă-n blugi să pleci să vii/ c-o lumuzină c-un tramvai/ să te trimit la naiba hai” (*Tu*, p. 34).

Un poet autentic

Deși pare a alerga pe un culoar deja ocupat, Dan Petrușcă rămâne un scriitor autentic, departe de orice model care i s-ar putea asocia. Spre deosebire de mult mai cunoscutul Emil Brumaru, versurile autorului băcăuan tin de (auto)sugestie. Dând senzația ludicului și glăsuind despre atotputernicia iubirii, versurile din *Toate-s cam de pe când* trădează nu doar calități de versificator sau de menestrel, ci și profunzimi de filosof ori căutător. Îndemnul din *Mai puțin serios* pare luat în răspăr, însă trebuie citit ca atare: „Ar trebui spunea cineva să mă/ joc discret mai puțin serios/ destul de ironic/ după caz și pe dos...” Or Dan Petrușcă tocmai asta face. El întoarce de două ori înțelesurile pe dos, ca într-o oglindă. E aici o dublă (auto)iluzionare. Creând cititorului senzația că e un veșnic îndrăgostit, poetul sfârșește prin a se iluziona că într-adevăr așa este și că scurgerea timpului (mai) poate fi oprită. Până la un punct, poziția sa amintește de Ivan Turbincă și de don Quijote, reflectând încercarea omului de a păcăli moartea și de a se salva prin iubire. Tentativă pe cât de nobilă și generatoare de lirism, pe atât de amăgitoare.

* Dan Petrușcă, *Toate-s cam de pe când*, Iași, Editura „Universitas XXI”, 2008

Aurel V. ZGHERAN

Plângerea monumentelor

Bisericile de lemn din ținuturile Bacăului, mul mai vechi decât cele din piatră-datând din evul mediu timpuriu, dinainte de a se consolida statul centralizat moldovenesc –definesc referențial, sarcina responsabilității țărânului român în fața istoriei, identitatea lui în creativitate, încadrarea spațială a spiritualității sale, prin zidirea lăcașurilor de cult cu mijloace și tehnici deprinse din practică, spre a oglinzi perspectiva de a lăsa moștenire urmașilor, citorii trebuitoare și durabile. Fiecare dintre aceste biserici este un edificiu istoric și artistic; unele însă, prin voia ori delăsarea stăpânilorilor lor vremelnici, au întinat vrerea întemeietorilor, devenind numai o măturie temporală a geniului creator al țărânului român, a aspirațiilor și spiritualității sale, fiindcă au fost lăsate în paragină, supuse degradării, prin lipsa execuțiilor de reparații și întreținere, ori chiar distruse de tot și definitiv.

La Itești-Bacău, prin anii șaptezeci, un astfel de monument de arhitectură populară medievală moldavă a pierit de pe fața pământului. Nu mei el!... S-a dărâmat în timpul păstoririi preotului Chelaru. Cu o șură a fost dărâmat și prefăcut într-o stivă de lemne, un edificiu de spiritualitate creștină care data din secolul al XVII-lea, apoi s-a zidit o biserică nouă pe care a pictat-o un pictor domestic pe care îl cheamă Vasile Popescu, a repictat-o Popescu, o răsopictează Popescu, o va răsăpicta Popescu.

Biserica de patrimoniu, de lemn, avea hramul Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil. Era ridicată pe „tălchi” cioplite din topor, încheiate în „cățăi” și așezate pe piatră de rău cimentuită, cărată cu boii înjuțați la care grele, pe roți cu șine, de pe plasa luncii de sub dealul care țârmurește apa Bistriței. Toată lemnăria era încheiată cu cepuri de lemn, ascunse. A fost construit cu bărne cioplite din stejari pădurilor Ciumașului, încheiate în „blackbau” (tehnică de îmbinare orizontală a bărnurilor) și cu scânduri și căpriori de brad, din poala codrului de la

Brad. Scândurile, care acopereau interior și exterior pereții, erau așezate orizontal și aveau reliefațe sau dăltuite în șanțuri, motivele funiei, ale discului și razelor solare, ale spicului de grâu, ale frunzei de acant a cetinei de brad, alte motive florale, geometrice sau zoomorfe (căpriorii, prelungiți sub acoperișul șindriluit în „coadă de rândunică” se terminau cu motivul „bot de cal”. Bagdadia avea în crustații cu registre de denticuli (volum paralelipipedice reliefațe) și, din loc în loc avea, de asemenea, diferite aplic decorative, traforate probabil mai târziu și care se rupeau de registrul motivistic inițial și erau vizibil atașate arhitecturii autentice. Planul bisericii era dreptunghiular, navoform, cu absidă pentagonală decroșată (schimbarea aliniamentului construcției prin eliminarea unui element), la altar. Avea un turn clopotniță încoronat în șarpanta acoperișului, luminată de ferestre foarte mici, tot timpul liliacii de la fum, amplasate lateral, pe linia mediană, și la altar, în „proscomidie” (parte a altarului destinată serviciului de cult).

Amintirile despre biserica de lemn, de altădată, s-au depănat de vorbă cu învățătoarea din sat, Magda Rusu. E cea ce a rămas în mințile noastre de copii - a mea, a ei - și dezvăluim acum din negura vremurilor, a unui amar de vreme ce a trecut de când nu ne-am mai văzut. Amintirile însă, nu mai pot reconstrui ceea ce timpul distruge... Ne gândim că mâine, biserica de lemn de la Itești va fi lăsată uitării... cum, uitați sub iarbă, vom fi pe atunci, și noi!...

Din tot arealul sporadic al lacunelor din viața unui om, uitarea este extrema măsură a posibilului despovărător pentru „nojițele” minții, mai cu seamă când vine timpul ca fiecare dintre noi să ne aflăm țărmlu la care asfintim. Uitarea, însă, nu jalonează etapele dezumanizării decât atunci când cineva își părăsește chiar patria și își uită credința!

George Genoiu

Dinozaurul și libelula

Anul 2008 aduce o surpriză însemnată: din partea editurii ce poartă sigla Fundației *Rampa și Ecranul*, se conturează nu neapărat un succes legat de numărul mare de unități vândute, cât prin completarea în mod fericit a unei serii ce construiește posibile grile pentru teatrologia românească. Sunt convins, nu sunt în posesia tuturor volumelor ce au făcut de-a lungul timpului obiectul de interes pentru coordonatorii acestui proiect. Totuși, și din dorința de a fixa mai bine un ulterior material mai amplu, voi enumera partea cunoscută a acestei serii: *Viata secretă a dramei, Antilogarhice pentru vindicarea moravurilor, Psihodrame pentru vindicarea sufletului, Un monde captif / The dramas of decadence, Dinozaurul și libelula (toate avându-l ca autor pe George Genoiu), Radu Beligan – un artist pentru eternitatea teatrului românesc*.

Dintre toate acestea, am ales să mă opresc asupra penultimului volum, *Dinozaurul și libelula*. Având un format ce pare surprinzător, cartea propune o rememorare a textelor ce închid în propria desfășurare domeniile de la Marvila și Prigoria. Ironia, farsa, drama, re-teatralizarea unor motive de demult constituie preocupările artistului ce pot fi resimțite încă din titluri. Astfel, parcurgem „Dinozaurul și libelula” – o interfață ironică a dilogiei antilogarhice, „Mitică – prinț de Prigoria” - pamflet antilogarhic, „Anturajul printului Mitică la domeniile Prigoria”. Aici, personajele aduc aminte, în mod grotesc, de cei doi clasici ai comediei noastre: în primul rând de Caragiale, dar și de Alecsandri. Lumea întoarsă a lui Genoiu este apanajul singurătății, iar farsa se insinuează treptat, contrapunctând registrul sobru. Cam în aceeași cheie sunt scrise mai toate piesele maestrului Genoiu. Nu ai cum să treci nici peste „Celia și Don sub arinii Sibiului cu silogisme amărăciunii rostite de Emil Cioran, scepticul mântuit”. Contextualizări surprinzătoare arată cultura temeinică pe care autorul și-a însușit-o. Din nou, în majoritatea pieselor, George Genoiu face trimiteri către spații livresce pe care parcă le reinventează. Meritul de necontestat al textelor ce poartă semnătura Genoiu este acela că, neuitând tipologiile comediei clasice, dramaturgul pășește către „zone de experiență” cu totul noi, fixate în contemporaneitatea imediată. Drept exemplu, avem de-a face cu un mai puțin uzitat concept al teatrului digital în „Cadavre tragice cu parfum de Elodia – aroma ispitei”. Apoi, „Clipele disperării”, „Revedere ciudată cu duhovnicul”, „Logodite cu tunetul”, „Trilogia intimită”, „Dansând cu destinul”, plus alte șapte piese de teatru scurt.

Cea de a doua parte cuprinde jurnalul subiectiv al lui George Genoiu, sub forma unei (pseudo)dovezi a senectutii. Deși titlul e dat mai mult în cheie parodică, asistăm la un jurnal ce te prinde tocmai prin ineditul lui. Concret, sunt alese cuvinte-cheie ce sunt explicate prin fapte de viață, prin silogisme, prin simple constatări ori prin contextualizări neașteptate: „Tăcerea – este o expunere mută dar mai expresivă decât vorbirea. Tăcerea activă a

partenerului poate fi provocatoare. Actorii mari știu să asculte partenerii prin expresivitatea tăcerii”; „Teatrul este un mediu al sufletului – El mă ajută să-mi vindec durerile sufletului la domeniile Marvila, un tărâm al iluziei și singurătății. Palmele asupra sufletului cad greu și câteodată rămân în suflet definitiv”; „Teatrul – este un exercițiu al memoriei în conexiuni. Memoria dramaturgului este distributivă, în funcție de individualitatea personajului, ce se definește prin gestică și limbaj. Memoria dramaturgului relevă evenimente și tipologii în acțiune”. Și pentru că aceste frânturi cu caracter confesiv se leagă direct de creație, ne reîntorcem puțin la scurta piesă ce îl are protagonist pe Cioran, loc în care distingem maniera directă prin care George Genoiu își încredințează gândurile cele mai ascunse propriilor personaje, alături de care meditează asupra posibilităților sau imposibilităților de comunicare: „Ce caracterizează un suflet, domnule Cioran? Sufletul unui individ este faptul că e împărțit între teamă și speranță. Deocamdată, noi, pământeni trăim fată-n față cu utopiile incestuoase. N-am dreptate, domnule Don? De aceea, am scris dramele decăderii de la domeniile de la Marvila și Prigoria. Le-am născocit să pot supraviețui prin iluzii. Am fost nevoit să trăiesc în cercul magic al utopiilor incestuoase, într-o verandă verde sau la cantonul de vânătoare, într-o lume imaginată, să nu mai fiu în stare să disting iluzia de realitate”.

Am tot ales cuvinte, taxonomii, grile de lectură, pentru ca, până la urmă, să realizez că volumele deja menționate sunt construite simplu și merg direct către inima și capacitățile de înțelegere ale cititorului. Toate volumele la început amintite nu pot fi decât *semnalate*, iar termenul ales nu ar trebui să supere pe cel ce face obiectul discuției; pe de altă parte, e de înțeles că într-un spațiu „cu limitări fizice” este aproape imposibil să întreprinzi o lectură critică aplicată, în condițiile în care textele au intrat întrucâtva în fondul de text dramatic românesc. Succesele repurtate de George Genoiu în mai multe zone, prin

mai multe piese, îl prezintă drept un autor complet, ce s-a bucurat la timp de recunoașterea contemporanilor. Tînând cont de numeroasele prefete și post-fete, de cronicile și recenzile ce i s-au dedicat de-a lungul timpului, de colaborările domniei sale cu mai multe teatre, cât și cu teatrul radiofonic, consider că autorul e un *cunoscut*, motiv pentru care nu voi insista nici pe date fixe ale biografiei sale, nici pe tușe fine, critice, ale operelor pe care le-a înfăptuit. Tîn, în final, să menționez și existența referințelor critice bogate (sub forma „Addenda – privit de semenii la împlinirea vârstei de 75 de ani”), printre numele importante aflându-i pe Ioan Holban, Ion Cocora, Florin Faifer, Eugen Simion, George Bălăiță.

Marius MANTA

Constantin Gh. Marinescu

Epopeea Marii Uniri a românilor

Epopeea Marii Uniri a românilor (ediția a doua, jubiliară, revăzută și adăugită), apărută recent la Editura „Samia”, din Iași, reprezintă un remarcabil eveniment cultural. Autorul, o cunoscută personalitate plurivalentă a spiritualității noastre contemporane, acad. Constantin Gh. Marinescu, a dat publicității până în prezent 64 de volume, în primul rând din domeniul istoriei, dar și al sociologiei, politologiei, pedagogiei, dreptului ș.a. De subliniat că unele lucrări au fost concepute în colaborare cu alți prestigioși cercetători, precum academicienii Ștefan Pascu și Ion Hăuică, profesorii universitari Vasile Netea, Gh. Buzatu, Aurel Loghin, Alex Tănase, P. Brânzei, M. Cotrău, C. Vlad, C. Romanescu, Tiberiu Căliman ș.a. Prof. C. Gh. Marinescu se bucură de o veritabilă recunoaștere internațională fiind membru al mai multor academii și societăți științifice de peste hotare. În calitate de fruntaș al Ligii Culturale pentru Unitatea

Românilor de Pretutindeni are un aport notabil la organizarea unor acțiuni menite să cultive tînăra generație în spiritul apartenenței la trecutul glorios și la definirea rosturilor noastre în lumea de azi.

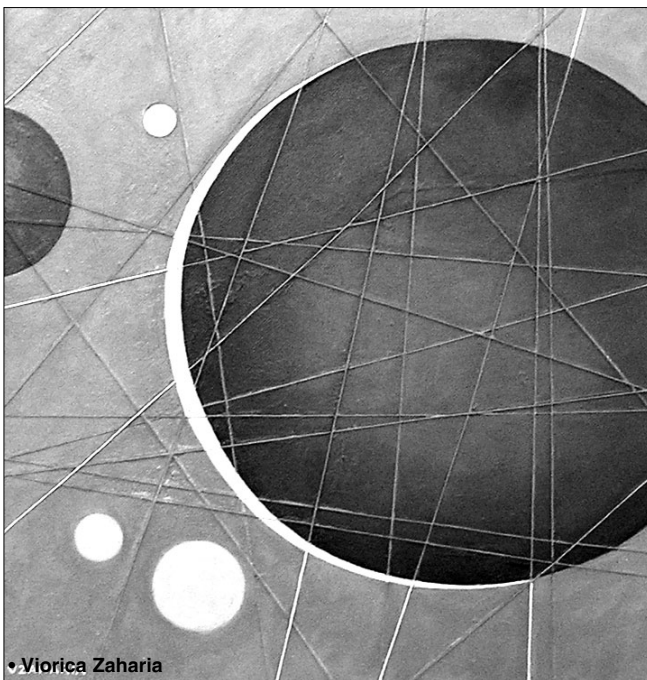
Lucrarea, expresie a celor mai asidui preocupări ale profesorului pentru cunoașterea cât mai aprofundată a Unirii românilor, se înscrie pe linia marilor înaintași A. D. Xenopol, Nicolae Iorga, Ioan Lupas, Constantin C. Giurescu ș.a., care au realizat sinteze pe această temă. Structurată pe șapte capitole: de la gena conștiinței naționale la Unirea din 1859 sub conducerea lui Alexandru Ioan Cuza, la independența dobândită în bătăliile din 1877-1878, la Războiul de Întregire și apoi, ca un corolar, la adunările plebiscitare ale Marii Uniri din 1918, cartea reușește, pe parcursul celor patru sute de pagini, să redea imaginea vie, de ansamblu, a dimensiunii eroice a luptei strămoșilor pentru libertate și neamțarnare, în cadrul statului național unitar român.

Istoricul a pornit de la premisa că lupta pentru unitatea național-statală a fost o componentă perenă și fundamentală a istoriei noastre, evidențind eforturile și sacrificiile a generații și generații de eroi, rolul covârșitor al celor mai strălucite personalități culturale-politice ale epocii moderne pentru dezvoltarea conștiinței naționale întru împlinirea mărețului vis secular. Unirea, cauză a tuturor românilor, este evidențiată de autor și prin reliefaarea vitejiei celor peste 150.000 de voluntari ardeleni, precum și de contribuția directă a populației de pe toate meleagurile românești, în vederea susținerii războiului sfânt de eliberare, purtat de armata vechiului regat. În ultima parte, sunt schițate principalele coordonate ale înfloririi României interbelice, rod al Unirii celei mari, care a creat condiții de afirmare deplină a potențialului creator românesc, marcând intrarea pleneră a țării pe făgașul culturii și civilizației europene.

Studiul de față are la bază o amplă investigație a unor surse arhivistice românești și străine, valorificând, totodată, o bogată și variată bibliografie de specialitate, de la lucrări devenite clasice la ultimele apariții editoriale.

Acad. Constantin Gh. Marinescu este, fără îndoială, cel mai consecvent cercetător și avizat specialist, de astăzi, al problematicei unității naționale, temă ce transpare, definitoriu, din întreaga sa operă istorică. Prin stilul său cald, lucrarea vădește profundul patriotism al autorului, participarea sa afectivă în prezentarea evenimentelor care și-au pus pecetea, ireversibilă, asupra evoluției istorice a pământului românesc. Așadar, volumul de față constituie un studiu de referință în istoriografia românească și o valoroasă contribuție la investigarea și popularizarea unor pagini de mare răsunset a devenirii noastre istorice.

R. LEOVEANU



•Viorica Zaharia

Costi Rogozanu

**Fuck the cool.
Spune-mi o poveste**

Costi Rogozanu își făcea debutul în proză pe dos decât ne-am fi așteptat, chiar și de la un „amator în ale scrisului”. **Fuck the cool. Spune-mi o poveste** (Editura POLIROM, 2007) este nu doar un simptom al unei societăți bolnave, ci și al unei literaturi ce se zbate să iasă din anonim. Volumul cuprinde nouă texte, uncool, despre „luzia cunoașterii depline a celulăit”, despre despărțire, văzută ca o „cădere în realitate” sau „în adevărata literatură, cea a banalităților, a prezicțiilor șarlatani care îți descriu adevărata natură umană în cinci fraze”. Nouă texte demne de cele mai bune reviste glossy, însă nedemne pentru un debut în proză, în adevăratul sens al cuvântului.

Fiecare dintre cele nouă povestiri cuprinse în această carte urmărește o dezvoltare a unei ficțiuni ilegale (illegal fiction), ai cărei eroi însingurați, mizantropi, adesea răzbunători, își consumă viețile lor patetice, fie la marginea societății, fie putrezind „în numele și în mijlocul unei comunități”. „Despărțirile produc multă, multă literatură. Multă de duzină, multă patetică, cu adevărat comică, cu adevărat scârboasă, uneori un soi de pungă de vomă după o criză de rău de înălțime. E foarte probabil să găsești mai departe (adică mai în spate) exact asta” (p. 206), spune autorul, în textul de final, scris în chip de prefață, dar așezat, dintr-un soi de pudoare scriitoricească, simulată, la sfârșitul volumului.

Dincolo de toate aceste lucruri, poate cea mai reușită caracterizare a modului în care pare scrisă această carte aparține chiar unuia dintre personajele sale: „O zi de sâmbătă, de leneveală necondiționată, de umblat în chiloți prin casă, de sorbit ore în șir cafeaua, de îngrijorare amuzată că „iar n-am făcut nimic” (p. 25). Într-o asemenea zi, de sâmbătă, să fi apărut, oare, și ideea acestui demers scriitoricesc, poate prea cool și prea conformist pentru a avea credibilitatea urmărită de autor?”

Fuck the cool. Spune-mi o poveste te întâmpină cu o serie de promisiuni pe care le porți, răbdător, până spre finalul cărții, moment în care realizezi, cu surprindere, că așteptările tale au fost înșelate, iar cele câteva ore consumate, pe nesimțite, cu o lectură ușoară, pe alocuri atrăgătoare, te lasă cu un sentiment nedefinit... de irosire.

Ovidiu CAPĂȚĂ

Adrian Botez

**Nu mai ridicați
din umeri!**

(Editura RAFET, 2007)

Adrian Botez trăiește ziduit între tomuri și ne trimite „scrisori din temnița libertății” ca un nesfânt templier, veritabil „ostaș în zdrențe, pândind mereu minunea” și resemnând fântâna morții cu fiecare trăsătură de condei, cu fiecă grădină sărindă peste garduri, încărunchind astfel prepusul din plumbul aripilor visând un zbor adesea prințiar. Când, iată, timpul n-ar trebui să aibă drept de judecată de n-a trecut umil și fără de păcat prin preajma Poeziei cea cenzurată aprig de sabia schimbată azi

în călimară umplută când cu cucută, când cu ochi verzi de năruite vise: „Mor oameni și mor amintiri – mor, mai ales, speranțe...”

Ai vrea să ieși din labirint – dar ușile n-au clante...”

Ți-ai smuls, pe rând, galoane vechi și-orgolii răsuflăte,

Implori un Dumnezeu placid: degeaba harfa-ți zbate...”

Îmbrăcând încă de la naștere un anumit soi de cămașă, noi doi am fost urșiți să fim prieteni, veseli sau triști, după datina generației noastre, nu mereu revoltându-se în genunchi, mai totdeauna drămăluind și ducând în cărca slovei împușcate adevărilor care ne-au durut și care încă ne mai costă libertatea. Ascultați colea:

„Am suferit pentru întregi istorii Niobe-i doar nevroză solitară Și m-au durut războaiele fără glorii Dar nu am cui șopti povestea-amară...”

Domnia Sa Țăranul (terrannus) Adrian Botez coboară din Vremii dinspre Bucovina, dintr-o țară în care dorul este greu ca uratul singurătății și poartă pe umeri Poezia suferinței în afara timpului vămuț cu moarte, ca o lacrimă răstignită pe groaza spovedaniei. Coboară și se-ndreaptă fără de saț spre „turcitul București”, cu amintiri din vieți trecute, topite în străfulgerări de anamnezis:

„Dumnezeu – amnezia propriei tale vieți – trăită absolut la întâmplare – Dumnezeu se suprapune perfect – peste tot ce credeai că însemni...”

Dumnezeu este imposibilul răs de copil – când Nu aveai nimic de pierdut...”

Știe el ce știe Poetul când ne invită la spovadă amintind despre un cântec cu șoapte arse-ntre buze, necântat, nenunțit, neluceferit și mai mereu amintind de-o Mioară, de sate pojorâte, de temniță necuprinsă cu gândul, de răscoale potolite cu glonț de argint, de pistoale pintești bătute cu brumă de sânge. Verbul său este dăruit cu miera

sudălmii și cu norocirea mătrăgunei. Te-ai voi în preajma lui joc al minții rânit pe jumătate, gură de rai tășnită din versul lui Eminescu sau duminică a limbii române, fără de-nceput și fără de sfârșit:

„sunt o vioară – (spune Dumnealui, Luminatul),- fragilă precum fluturii razei...”

„Pruncul Albastru – de multe ori de - Acolo de Sus – mi-a zămbit – și sufletul meu l-a îmbrățișat în lacrimi de bucurie curată...”

Poezia lui Adrian Botez tășnește cu sete mai ales în clipele lui de mari înfrângeri sufletești. Eu cred că l-am înțeles și l-am iubit înainte de a-l cunoaște. A venit întru întâmpinarea mea (și-a noastră), cu spiritul răstignit pe Crucea Neamului, cu lira în dreapta (sau în stânga - nu contează), cu inima în stânga (sau în dreapta – nu contează), purta pe Umerii lui de uriaș catedrala, sinagoga și moscheea, și a grăit simplu, ca fărădesine:

„Eu și Dumnezeu – obosiți Ne hărțuim de-o viață. Frate omule – Orbule Omule Dă-mi mâna...”

Era prea târziu... Pentru că noi ne chinuiam să rupem rădăcina care suntem și care ne ține zălog, pe când Poetul era, deja, în preajma Lui.

Dan SANDU

Mircea Dinutz

**Tablete
de duminică**

Pentru cei care gustă spectacolul expresiei, pentru cei care cărțile înseamnă delicii stilistice și subtilități de limbaj **Tablete de duminică** (Focșani, Editura „Pallas”, 2008) nu poate fi decât o dezamăgire. Cu formulări uneori căznite, articolele reunite sub acest titlu riscă să nu fie luate în serios și incluse în categoria genuri minore. Ceea ce ar fi o nedreptate, gândindu-ne la adevărul pe care, de multe ori, îl conțin. Simplificând, se poate spune că Mircea Dinutz e din rândul celor cu idei, nu cu

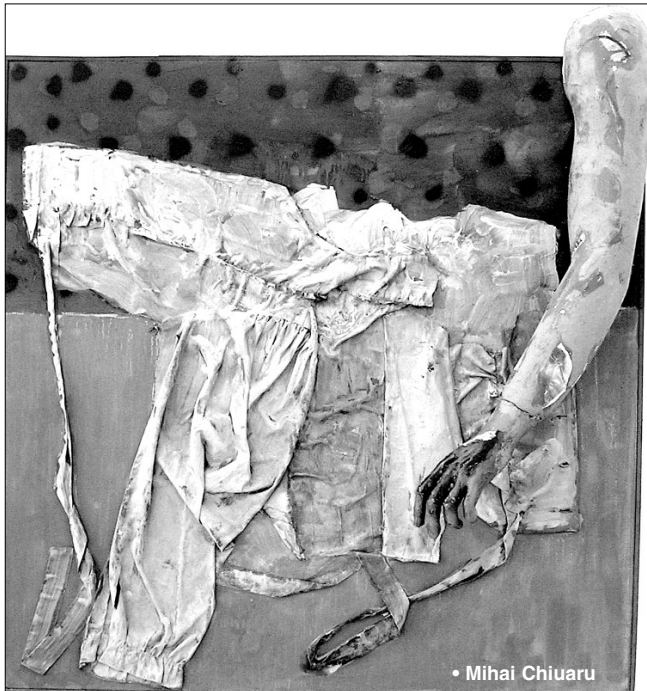
stil. Observațiile sale, de o acuitate remarcabilă, nu sunt dublate de o mână sprițită, care să facă textele atractive. În definitiv, nici nu cred că autorul și-a propus așa ceva. Mi-l imaginez mai degrabă în postura gravă de proroc, îndemnând la reflecție, nu neapărat la pocăință. Problemele puse în discuție țin, în primul rând, de școală, dar și de societatea în care trăim, de politică, presă și, în definitiv, de o anumită mentalitate, pe care o desprinde cu luciditate analitică.

În ceea ce privește abordarea acestor teme, două sunt registrele între care pendulează scriitura lui Mircea Dinutz. O primă categorie ar constitui-o textele publicistice, unde întâlnim cam toate convențiile specifice stilului gazetăresc, plus o acuitate a observației și o încărcătură culturală care le scoate prozaismul presei noastre contemporane. Fie că scrie pentru reviste școlare, pentru ziare sau pentru reviste de cultură, fie că se adresează tinerilor sau bătrânilor, articolele sale (pentru că, de fapt, acest volum reunește articole publicate în ultimii ani), textele sunt mereu străbătute de îngrijorarea că viitorul nu sună bine și că riscăm să ne pierdem identitatea de neam și interesul pentru cultură (mai ales pentru cea scrisă). Din această perspectivă, cartea poate fi privită și ca un strigăt disperat al unui intelectual (a se vedea chiar articolul „Țăta intelectuală”) care, lucrând, ca profesor de română, cu tinerii intuiește dezinteresul crescând față de lectură și simte pericolul înstrăinării de noi înșine.

Alteori, Mircea Dinutz se simt ispitit de mirajul beletristicii, încercând să ficționalizeze, după modele ușor recunoscutibile: I. L. Caragiale, D. D. Pătrășcanu, poate chiar Rebreanu. Reușita e îndoielnică. Respectivetele articole se opresc undeva la jumătatea drumului între publicistic și schiță. Chiar și așa unele (cum ar fi „Domnul Bombănescu și provincia”, „În tramvai”, „La doi pași de Golem”) au sare și piper. Deși scrise greoi, ele sunt salvate de comentariul ironic, de umor sau, după caz, de observația moralizatoare: „lată-i pe toți adunați: Libelul, poezia care a închinat o divină odă covrigilor ce nu și-au găsit câinii corespunzători (pentru a cutreiera în triumf Europa), Penetreanu, creatorul unui limbaj erotic exploziv ce făcea să treacă prin toate culorile (de la roșu aprins la vânăt) cititori de toate vârstele și categoriile de inițiere, Mocoflete, suavul cântăreț al firului de păpădie. I.M.Becilius, prozator de o virilitate impresionantă, Ana Grația Cristiana Dodo, născută Pleșcaru, sonetistă incurabilă, Jubrac, Meterez, Hapac, Vasile Culbec Zurbavă, într-un cuvânt toată gloria Literelor Zonale, de se cutremura Parnasul de invidie; unde mai pui că sosiseră invitați (de seamă) din toate județele învecinate.” („O lansare de carte în provincie”, p. 31) Și alte și alte exemple despre situația delicată a învățământului, despre snobismul și parvenitismul lumii scriitoricești, despre metehnele provinciei, despre calculator vs carte, despre impactul televiziunii etc.

Una peste alta, **Tablete de duminică** rămâne o carte tristă. Pe de o parte prin adevărurile (dureroase) pe care le spune, iar pe de alta, prin faptul că nu se va bucura de interesul pe care îl merită prin punctele de vedere exprimate. Foarte probabil va fi o „voce a celui care glăsuiește în pustiu”...

Adrian JICU



• Mihai Chiuaru



gaură-n cer

C. D. ZELETIN

Preșurile

- Și nu uitați cele trei sute de trepte pe zi! și-a terminat suita de recomandări, când am ieșit din spital, generalul medic Mircea Iacob, neurochirurgul căruia îi datorez vindecarea dislocatiei mele vechi și chinuitoare.

Și l-am ascultat. Unde vedeam o scară, fuga spre ea! Dar asta, o vreme... Căci, vai, ce ușor se uită durerea! E unul din paradoxurile psihologiei: ceea ce a fost puternic în realitate devine șters în amintire. Niciodată nu reușim să obținem o reprezentare exactă a fostei dureri, să-i retrăim la cota exactă atrocitatea. Pe semne, ca să mai putem trăi. În evocarea ei, o asociem mai mult *cuvântului* decât *noțiunii* de durere. Iar pe măsură ce uităm durerea, sporește în noi și lenea cea atât de subtilă în justificări. Lenea se întinde sătulă pe câmpiile disponibilității noastre sufletești ca o felină sălbatică sub soarele savanei.

Ce să mai urc scări?!

În fine, odată, în săptămânile de perfectă obediență față de prescripțiile ilustruului neurochirurg, m-a rugat un bătrân scriitor să trec pe la el spre a-mi afla părerea într-o problemă de sănătate. Locuia la ultimul etaj al unui imobil de cinci niveluri cu parter cu tot, dat recent în folosință. Perfect, mi-am zis, numai bine: voi urca și voi coborî scările pe jos. Și-așa am oroare de lift.

Pustie la ora aceea, scara m-a primit curată, dar izbindu-mă cu mirosul atătător al noului, cu exalarea anorganică a pereților proaspăt vopsiți. Din când în când, mă opream pe palier ca să-mi trag răsuflarea, în timp ce-mi satisfăceam curiozitatea onomastică de a citi la ușă numele locatarului. Numai că pe tablita înzorzonată cu gablonzuri pitice, primul, al doilea, al treilea și al patrulea nivel purtau numele aceleiași apartinător!

Citirea numelor e o mai veche plăcere a mea. Însă răsplata cea mai consistentă în această privință am primit-o într-o călătorie în Hawaii când, apropiindu-mă la câteva sute de metri de ocean, am dat peste o casă năpădită de înflorirea unor rododendroni de foc, zidită pe piloni, probabil de teama valurilor mari, lângă a cărei sonerie scria nici mai puțin nici mai puțin decât: Teodorescu...

Dar să revin la povestea mea. De la bătrânul scriitor aveam să aflui că primele patru niveluri fuseseră achiziționate de către un - să zic așa - traficant de sportivi. Bogat deși tânăr, era un grobian ce făcuse rapid avere în Canada, exersându-și însă înclinațiile mercantile prin America de Sud. Era un ins *du Canada*, cum avea să-l numească prietenul meu scriitorul, îndată ce am ajuns la el, fără ca eu să prind pe loc subtilitatea ironică a acestui genitiv. Adică ținea de alt tărâm. Își vizitase vecinul de sus, vorbindu-i de la înălțimea prestigiului obezității care, grăind de un trecut scurt, zâmbea unui viitor lung, spre stupefacția celui vizitat și spre fala României în care se întorsesese pentru o vreme.

Așadar, patru apartamente din cinci erau ocupate, unul după altul, de același ipochimen, al cărui nume urât îl trec sub tăcere. Pronunțat însă în limba franceză, vorbită în Canada, fosta poreclă se infrumusețea, convertind jegul original al celor două vocale îngrămădite de consoane într-un diftong plin de grație și, de ce n-aș recunoaște, chiar de lumină.

Foarte bine, foarte bine, nu-i nici o problemă, numai că la intrarea fiecăruia din cele patru apartamente se aflau, în loc de ștergător de picioare sau de grătar, bucăți sfâșiate de vechi covoare românești. Sărmanele! Nici vorbă să fi fost ferfeniță - și chiar dac' ar fi fost... Nici vorbă să fi fost tocate de molii - și chiar dac' ar fi fost... Nici vorbă să fi fost decolorate - și chiar dac' ar fi fost... Nici vorbă să fi fost scoase din foc - și chiar dac' ar fi fost... Oricum, fuseseră și acum nu mai erau. Ba erau și nu erau. Nu mai erau fiindcă fuseseră jignite de moarte. Jignite? Nu, profanate! ... Ca după o ploaie oprită brusc, au început să plângă în amintirea mea războaiele de țesut, cu itele și fusceii, cu vătălele și scripetii, cu urzeala și bătaia lor.

În lumea de dincolo, lăcrimau degetele trandafirilor ale fetei limpezii ori ale nevastei nebiruite în pricepere, se otăra ochiul drastic al babei cocărlate în menghina războiului, dar cu degetele electrizate de rutină și extaz, în timp ce-n lumea de dincoace, operele lor complete slujeau ultimele întrebări la care s-ar gândi cineva, ștersul picioarelor...

Concept sacru al păstrării, covoarele curgeau altădată fixe pe peretele alb. Frumusețea lor străjuia din veac momentele hotărâtoare ale vieții: botezul, nunta și înmormântarea. Alteori, așternute peste capacul sicriului pornit spre cimitir, aduceau o ultimă alinare oarbă săteanului dus de pe lumea asta.

Ipochimeni *du Canada*, mai bine ardeți-le. Tot sunteți păgâni. Oameni noi.

Iar când veți muri, ardeți-vă, așijderea.

Poemele fac parte din volumul de poezie, în lucrul „Fântânar de cinci stele”

Fereastră în agonie

În jurul tău, isпита înaltă umbră face și e risipă multă de îngeri la vedere. În palmele uimite și strâns ca pe-o furtună a sângelui sălbăticiune gonită de vedenii.

Uitându-mă la tine, înalte ziduri aflui, cu flori în agonie și vise căpușite. Când ai privirea tristă de pasăre trădată aș vrea să fiu fereastră cu ochiul tău deschisă.

Aprilie

Ai stele la îndemână? bătute-n icusari de aur, furtuni cu icusință ascunse după garduri.

Un soare, dat de-a dura, ridică pe drum praful și scârțâie lumina în urma de căruță.

Boboci de măr în joacă deschid pe ram ferestre și un sfînx în gura mare recită din Esenin.

Când umbra bate la poartă

În dizgrație, umbra, mereu cu alte chipuri, bate la poartă.

Haimanalele o fluieră, aruncă după ea cu pietre. Cântatul cocoșilor o trezește la viață, iar pruncii o trag de șuvițe.

Niciodată îndoliată, își flutură formele în ropotul inimii din care mușcă.

Clipă de grație

Sunete și umbre stărnite de zborul unei păsări sunt costisitoare poeme, miresme ce se fac auzite și duc în ispită.

Nicăierii întinde o mână celui rătăcit, iar știutul pas - efemeridă - încapă sub o literă ori sub o fragedă frunză.

E clipa de grație când poți cântări în palme, ca pe o pălărie arsă de soare, un punct grăitor, sau un foșnet abia zărit ce nu te mai ține minte.



Nicolae Mihai

Farduri peste cicatrici

În alaiul timpului bolnav dor până și cuvintele haiducite prin pădurile fumului de eșapament. Straiul florii de salcâm e cernit cu praful negrelor mărgăritare.

Urâtul spleen-ul bărfit pe la colțuri ori tusea complice se sting în ritmul unui nechezat de cal o vină are poate și urâtul mineral cu mirosul de scorbura bătrână invitat cu trâmbițe în week-end sau de sărbători la cină („Vorba unei ploii acide : „Dă-mi Doamne, vânt la prova, nimicitor de case aceeași agonie de culori, de gri-venin și plâns mirositor de oase”)

Înghițitorul de iluzii

Pustiul din suflet, cu poteciile lui primitoare, face parte din erorile mele născute din prea-plinul celui aflat în cămașă de forță, vulnerabil la tot ce inseamnă pierderea unui vis la zaruri ori traiul lângă o Atlantidă populată cu Juliete ce nu vor să mai moară.

Și atunci ce fac ? Încerc să deturnez, cum pot, deșertăciunea nisipului din clepsidră; acopăr cu un sărut reproșul unor neîmblânzite blesteme sau îngrop lângă o furtună plânsul celui care am fost, Amfitrionul, Marele înghițitor de iluzii.

Plâns cu repetiții

De multe ori, vulturul simte nevoia să se ascundă după umerii mei și nu îndrăznește să cerșească nici măcar o privire.

De multe ori, încerc să lipesc pe gard umbra salcâmului în loc de a fișe.

De multe ori, doar cu o vorbă pot vindeca rana unui zeu care învață să plângă aciuat efemer lângă nevastă în bucătărie.



Calistrat
Costin

Pe „falezile de marmură“ ale puterii...

(prietenui Ernst Jünger)

Noi, rătăcitori prin cosmos (haos?!), muritori de diferite ordine (sunt care se cred nemuritori!), în fine, trecători cu traista ori cu visele-n băț, (va fi sau nu va fi o „nouă venire“?! – aceasta-i mărunta noastră întrebare...), așadar noi și pământul, casa noastră, mormântul, idoli, zei (însemne ale disperării și știția în felul lor, eterni...)

așteptăm cu toții nerăbdători (cum altfel?!)
o „corabie beată“, la marginea mării,
s-o mână încotro va vrea el, vântul!
Crede-mă, prietene, visătorule, care ți-ai dorit și tu o lume mai bună,
FRUMUȘTEȚA nu are asupra PUTERII nici o...
putere!
Dumnezeule, ce mare, înmărmuritoare tristă ironie:
la Alta Plana, pe „falezile de marmură“ domnește vânzarea de frate și se moare cu zămbetul pe buze,
e îngrozitor, prietene Ernst,
FRUMUȘTEȚA URCA AGALE SPRE SPÂNURĂTOARE !!!
Zic:
să încheiem o dată pentru totdeauna cu „elogiul nebuniei“,
da, lumea a fost plămădită dintr-o foarte banală eroare,
FRUMUȘTEȚA doare, și PUTEREA doare,
totul, dar totul doare,
DUMNEZEU ÎNSUȘI DOARE.

„Sfântă indignare“...

Muzică celestă, acorduri imperiale, fascinație, concert celebru pentru pian și orchestră în marea catedrală,
se cântă pe întineric (întineric se vedește totuși suportabil!), din pantocrator un imens pânienjen verzui revarsă peste multimea ascultătorilor (melomani stând în genuchii) pânze evanescente licărind euforic în noaptea profundă,
prin vitralii răzbat raze de lună și stele,
se înțelege că viața de-apoi este departe, apoi că moartea este foarte aproape,
despre nefericire nu mai poate fi vorba, concertul este atât de divin iar poziția în genuchi extrem de odihnitoare, am dat, în sfârșit, la pace cu Dumnezeu, poate dincolo să fie altfel, altceva, se va vedea (vom muri și vom vedea...), nu suntem siguri, dar gândul e seducător, unde să mai evadăm când acustica din catedrală este perfectă (?), iar faptul că pianistul este orb, aidoma și dirijorul, nu are nici cea mai mică importanță, clipa e sublimă și asta e tot ce contează, restul e... „sfântă indignare“!

S-avem totuși (câtă?) răbdare

Un rest de memorie, sângerare din anii care nu mai sunt, vezi bine, timpul, și el (unde?!) dispare puțin, câte foarte puțin,

eternitatea – vis, visul – coșmar și... și multe lacrimi – unele de fericire, la capăt de vremuri, pe un ecran imens – joc ingenios (profesionist!) de umbre, pare c-am murit și că încep să renașc (o fi acesta semn discret de nemurire...), Mda, monștrii, și ei, se nasc, trebuie, din ceva (somnul, nesomnul, lenea rațiunii?! – cine știe, cine să știe!) tainele, Doamne, strașnic le-ai mai ascuns, de ce, Bunule Părinte?! De ce ne-oi mai fi plămădit, Divinule, că planurile Tale cu noi, „concepțiunea“ (imaculată au ba!) nu-mi sunt deloc limpezi (altora poate da, le-o fi, mie nu, nu și nu, m-oi fi născut defect, Doamne, oricum nu din vina mea...), Dator cu o singură (oare singură?) moarte, cerul gândirii Tale plânge un fel de lacrimi uscate, care dor îngrozitor. În fine, nu-i exclus să fie vorba de vreun (sfânt!) blestem, să mai avem totuși răbdare, dar câtă, Doamne, răbdare să mai avem ?!

Pastel cu vreme veștedă

Și cald și frig, și frig și cald, o mână de ceață împarte la trecători flori proaspete culese de pe morminte, flori aproape moarte... Râme, clei gros, se preling pe cavoul din bazalt al unui înalt funcționar incinerat de curând, scame de cer se lăfăie pe asfalt, raze palide de soare atarnă ciocchini pe arborile vieții, beție de poame, portativ lichid pe străvechiul zid de inutilă apărare (hoția e-n floare, mormintele practic sunt goale...), vântul, nesfântul, zace în gropniți, de foame dă iama prin ostrețe și spini, undeva pe-o geană de zare, pâlăie ca o scursoare un răsărit-ășfinit, de parcă planeta pământ se pregătește de plecare spre plus-minus infinit – vested de înmormântare, asfinit-răsărit.

Convalescență...

Mi-ai smuls raul din trup, doctore, și m-ai redat speranței, m-ai azvârlit iarăși în ghearele vieții (despre ghearele morții, zic, să vorbim altădată sau... deloc!); dă-mi inima ta, doctore, să-i sărut tălpile, inima ta caldă de Dumnezeu adevărat din Dumnezeu doar bănuț, inima gândului tău curat ce nu și-a făcut decât datoria (plată nu mi-ai cerut pentru chinul tău, de-ncepusem a crede că obștescul sfârșit mi-i aproape...), Din pricina ta, doctore, mai vreau să mor și-mi vine-a nădăjdui, amăgire sau nu, că pe pământ iar nu în altă parte paradisul înseamnă totuși ceva (despre infern ne vom consulta poate mâine!). Dă-mi, doctore, căușul palmelor tale să torn în el lacrimă de sânge și boabe amare de lumină (despre întineric, zic, să vorbim altădată, sau, știți ce, mai bine niciodată). Mi-ai smuls raul din trup, doctore, dar de suflet ți-a fost milă să te-atingi! Tu chiar crezi, binefăcătorule, că omul e muritor ?!

lumi anglo-saxone

Elena CIOBANU

Întoarcerea la Whitman



America și-a ales de curând un președinte care a răsturnat multe idei fixe și așteptări. Tineretea, entuziasmul, altitudinea pozitivă, culoarea pielii, carisma, toate și-au adus contribuția la reușita lui Barack Obama, dar eu cred că, mai presus de orice, au stat cuvintele și poezia lor. O poezie cu atât mai eficientă, cu cât mai implicită, mai nenumită (un discurs referindu-se explicit la poezie ar fi un fiasco total în politică). Am înțeles acest lucru dintr-o dată, când am ascultat discursul de la ceremonia de investire.

Apelul la efortul comun pentru recuperare, legătura restabilită cu un trecut frământat, dar victorios (Războiul Civil și figura lui Abraham Lincoln, spre exemplu), reconstruirea și reevaluarea identității naționale americane au fost doar partea de suprafață a unui edificiu lingvistic ce a făcut să răsune, până și într-un spectator atât de îndepărtat ca mine, „chiuitul barbar“ al poetului etern al Americii, Walt Whitman. Nu știu dacă oamenii adunați în acea zi la Washington au fost vreodată conștienți de asta, dar, cu siguranță, măreția și onoarea despre care vorbea noul președinte veneau dintr-o forță a celor mulți, diferiți, dar egali în drepturi, o subiectivitate complexă strigându-se lumii din faimosul *Cântec despre mine* (*Song of Myself*). Când Barack Obama se adresa fiecărui cetățean în parte, făcându-l conștient, oricât de insignifiant îi era poziția, de rolul său important în mecanismul social și istoric, el nu făcea decât să repete „răbojul“ exuberantului și entuziastului Whitman, din urmă cu un secol și jumătate: „Sunt de toate culorile și din toate castele/de toate rangurile și de toate religiile/tăran, muncitor, artist, gentleman/marinar, quaker/dețnut, aventurier, mardeias, avocat, medic, preot./Rezist la orice, în afară de propria-mi diversitate.“

Repetițiile anafonice semnalate deja de analiști în tipul de discurs practicat de Obama sunt menite în primul rând să reprezinte stilistic refacerea legăturii cu înaintașii, pe care Whitman o vedea atât de limpede: „in ei toți ca și în mine văd legea străveche“. În al doilea rând, foarte important, tehnicile discursive, departe de a suna în gol (cum se întâmplă în politica românească, de exemplu), trimit înspre o metafizică profund poetică ce recuperează binele și răul, totul și nimicul, marea și uscatul, combinând individualitatea exacerbată cu modestia asumării propriilor limite: „Mă află la marginea erorii comune.“ (Walt Whitman) (Să ne aducem aminte că, de curând, Obama și-a recunoscut nonșalant greșeala numărării unui demnitar cu niște termeni dezarmant de colocoliali: „Am dat-o în bară.“).

Nu pot decât să-l felicit în gând pe tânărul de 27 de ani, Jon Favreau, cel care a conceput discursul lui Obama, pentru că a înțeles, nu am nici o îndoială, că optimismul whitmanian al firelor de iarbă mereu supraviețuitoare, mereu învingătoare, este în perfecție consonantă cu mentalitatea americanului de pretutindeni, chemat să îndure efectele unei crize încă necunoscute pe de-a-ntregul. Și tot Whitman trebuie că i-a șoptit lui Jon Favreau că una dintre fantasmile Americii va rămâne aceea de lider mondial și motor al schimbărilor istorice: „Cu dreapta vă arăt peisajul continentelor și drumul mare deschis turorora./Nici eu și nimeni altul nu putem străbate acest drum pentru voi; /Trebuie voi înșivă să-l străbateți./Nu este departe, vă stă la îndemână“. Mână întinsă diplomatic de Barack Obama puterilor lumii, chemate să-și desceșteze pumnii, se înscrie astfel într-un șir de gesturi care au dat întotdeauna Americii acel aer inimitabil de putere democratică sadea al cărei recent slogan este să dea mult, dar și să ceară mult.

Nu în ultimul rând, carisma discursului este secundată de carisma numelui lui Barack Obama, în care vocala /a/ se repetă de patru ori, ceea ce subliniază ideea de deschidere. De două ori, aceeași vocală apare în combinație cu consoana /b/, cea care adaugă greutate și care marchează bătaia silabică de tobe a unui nou început. Numele președintelui repetă, astfel aproape jumătate din sunetele numelui, oglinzindu-i iubitor, cum ar spune Roland Barthes. Sugestia de identificare pleacă de la un nume probabil predestinat, trece printr-un discurs identificator și ajunge la poporul american care așteaptă acum, în primele 100 de zile ale noii puteri, să se identifice, vorba lui Obama însuși, „încă o dată“, cu poezia cuvintelor fără de care nu există întâlnire, comuniune sau construire. Pe undeva, Walt Whitman desigur că s-a oprit și-i așteaptă.

¹ Traducerile citate aparțin lui Mihnea Gheorghiu (Walt Whitman, *Leaves of Grass. Fire de iarbă*, Ed. Pandora, Târgoviște, 2000.).

Într-o cronică recentă, Daniel Cristea-Enache spunea despre **Craterul Platon**, de Liviu Ioan Stoiciu, că este „poate cel mai bun volum de poezie din 2008”. Cartea a fost publicată la Editura „Vinea” din București și este ilustrată de fotograful Dan Alexandru Taban. Fotografiiile, autoreferențiale, sunt și ele la înălțimea craterului selenar. Sunt ipostaze din itinerariile artistului-fotograf Dan Alexandru Taban: Egipt, Grecia, Italia, Turcia, Thailanda, dar și frumoase instantanee dintr-un ținut mirific și care datorită inaccesibilității pare mai îndepărtat decât cele enumerate: Lepșa, din județul Vrancea. Ilustrațiile sunt frumoase, hârtia este de calitate, coperta sobră, dar elegantă, prin contrastul alb-negru; din păcate foile sunt legate precar.

Citind cu atenție cartea, m-au mângâiat zonele de liniște/calm, unde de asemenea, prezența directă sau abia sugerată a sentimentului acut de dragoste. Desigur m-am revoltat odată cu poetul, am trăit sfâșierile, angoasele, disperările. Liviu Ioan Stoiciu e ca un vulcan ce mocnește și poate să erupă atunci când te aștepti cel mai puțin. LIS (cum am înțeles că lui însuși îi place să i se spună) e un autor ce incită cititorul să gândească, să mediteze, nu e nici pe departe facil, versurile lui sunt impregnate cu subtilități, ambiguități. Dacă nu ești familiarizat cu limbajul rugăciunilor sau al ceremoniilor religioase, câte o poezie pare ezoterică, poate chiar excesiv de ermetică. Nu e o poezie hieratică așa cum întâlnim spre exemplu la Ileana Mălăncioiu; la Liviu Ioan Stoiciu desprinderile din contextul religios sunt adaptate, ba chiar „adoptate” de sentimente profund omenești, transplantate în teluric. Sunt expresii rare de acest tip dar care atunci când există, infuzează poemul și îi conferă înțelesul cel mai adânc.

Craterul Platon, după cum ne spun astronomii, este unul din craterele Lunii. Aflat sub semnul misteriosului, enigmaticului, al fantasticului, dar și al sentimentelor febrile/vulcanice, volumul poartă acest titlu care te poate intrigă, dacă nu-i asociezi misterul poetic al Lunii, impetuozitatea poetului, setea lui de cunoaștere. **Craterul Platon** este structurat în trei părți ce ar putea constitui, fiecare în parte, un micro-volum de poezie.

„Caut, dar habar nu am ce caut”

Nota dominantă este sarcastică, poetul persiflează sau chiar se autopersiflează. Dar sunt nelipsite formidabile întoarceri de sens, de la ridicol la înfrustare duioasă, de la isterie la pace adâncă, de la răutate la inocență, de la sobrietate la ludic, de la urâtenie la frumusețe, de la slăbiciune la forță, de la demonic la sfințenie, de la trupească la spiritual, de la realitate la vis (ordinea nu este neapărat aceasta iar elementele binare nu sunt disjunctive!). Poetul se substituie unui narator de basme, iar eroul lui oscilează între starea de „mucenic” și călău: „întâi i se tăia limba, apoi beregata și/ i se crăpa capul/ în timp ce i se străpungea inima, cu încetătorul, cu o suliță bine ascuțită. Cu/ senzația că toți știau mai multe decât el. Apoi, se făcea că era alergat spre mijlocul unui lac/ înghetat, mai/ exact până unde gheața subțire se crăpa și apa, plină de pești, îl înghițea – asta/ da destrăbălare! La granița dintre

Discursuri poematice selenare

vis/ și realitate. Plus că, la/ rândul lui, acum era gata să facă moarte de om, din victimă/ fiind gata să devină călău! Halal/ mucenic. «Pur// și simplu o putere misterioasă, însă, m-a făcut pe nesimțite/ să-mi schimb mereu drumul și gândul rău» - de fiecare dată scăpând în ultima/ clipă. Cine se juca, păpușar,/ cu viitorul lui? Păpușar care mai mult îl pipăia -/ pentru a remedia pierderea/ celui de-al treilea lui ochi. Asta era situația. Las// la o parte faptul că în fața ușii de la/ intrare scârțâia un scripete, care-l înnebunea, și că funia unor dungi gălbui/ își vedea atârnat trupul. Luând seama că dungile acelea/ gălbui erau suflute. Grupuri de suflute. Și// cu toate acestea striga mai departe: dați-mi înapoi frumusețea!“. Am citat integral poemul „Încărcat de frumusețe” pentru caracterul alegoric, textul este de asemenea emblematic în ceea ce privește straniețea discursului liric stoician.

„Atenție! La coincidențe”

Asta e și nu e o figură de stil. Pentru că în această parte, nu degeaba este atenționat cititorul la ... coincidențe!

...și cea mai spectaculoasă asemănare este cea dintre craterul Platon și șatra lingurarii ce au „scăpat” cu bine dintr-o iarnă grea. Pitoreștii lingurari se roagă panteistic la un paltin, ei sunt legați de tradiții și pământ dar „își înecă privirea în adâncul cerului”. Iarși contraste: pământ-cer, iarnă (aici se inserează și elementul istoric, iarna lui 1989 fiind numită „urâtă”) - primăvara e speranța „ascunsă în lăuntru unui trunchi de paltin”. Iată, deci, poemul care dă titlul volumului, „Craterul Platon”: „În regiunea craterului Platon: cu/ pete discontinui de

culoare, ce sunt? Sau cine. Sunt/ câmpuri de forță? Scăpând/ cu bine din iarnă: sunt lingurarii, grămadă. Lingurarii, călare/ pe un trunchi de paltin, înfiorați/ Tăbărăți să taie din el câte o inimă, un creier, un stomac./ Să aibă cu ce să-și încălzească sufletul? Potrivit unei străvechi// rânduieli: cerând îndurare paltinului. Îndurare și/ lui, celui din adânc - «ei își înecă/ privirea în adâncul cerului». Îndurare pământului care/ l-a crescut. Îndurare de la/ sclipirea/ celor două ghiulele eliberatoare/ din creasta/ casei lor părintești. Îndurare a zidului/ hrăpăret, venit de la răsărit,/ pe care sunt scrijelii anii 1945-1989: în sfârșit.../ Ce iarnă urâtă!// Până aici ajunși, unde încetează/ grația: în regiunea craterului Platon, în colțisorul ei cel mai infect./ Descoperind primăvara/ ascunsă în lăuntru unui trunchi de paltin. Lăsați/ să-și urmeze calea.“ Casa părintească deschide și închide poemul autobiografic intitulat „frică”. Este evocată înțelepciunea bunicii care recomanda ca metodă de salvare, în timpul crizelor economice „să-ți închipui că te ocupi de stuii de pe/ marginea lanurilor de floarea/ soarelui. Să observi cum se scurge în lăuntru plantelor forța ta vitală...”. Iar *frica* de moarte nu poate fi depășită prin aspirația la sfere înalte, prin *înălțarea* minții, singura care ar putea atenua această spaimă este comuniunea cu o persoană iubită: „Ispite, despărțiri: de fapt, de ce avem atâta nevoie de adorație?/ Atâta nevoie să suim până în apropierea craterului/ Mării Liniștii, pe Lună? Câtă vreme nu facem decât să ne distrugem nervii,/ zi de zi: nu simți o greutate în corp? Că ne înălțăm/ către creier și că bombardăm suprafața Lunii cu vibrațiile corpurilor noastre? Vino să rămânem/ împreună măcar o dată cu picioarele pe pământ, descărcați/ energetic: îmbrățișați cu

disperare, că nu se știe dacă mâine ne mai vedem./ Auzi? E poștasul? Nea Pavel? N-a murit?/ Cineva a deschis porțile ascunsă printre tei înfloriți ai casei tale părintești,/ demult părăsite. «Mi-e frică»...”

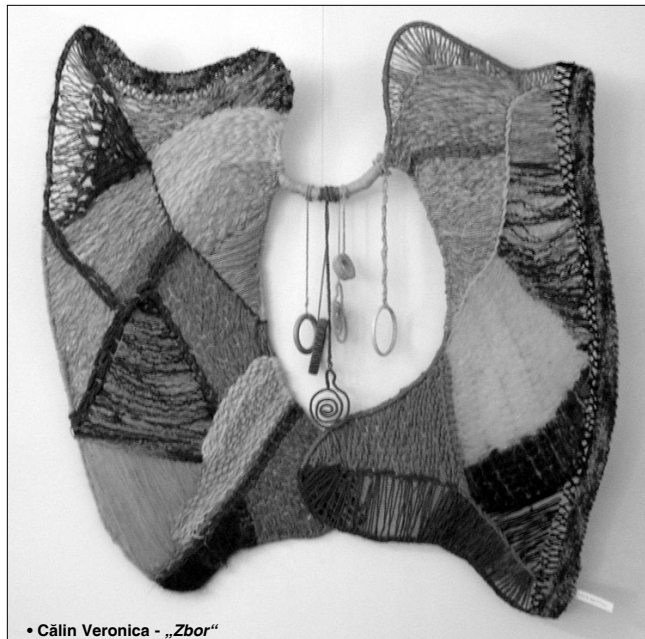
„Te-am văzut ieri în cealaltă dimensiune”

Această a treia parte debutează cu poezii sociale, revolutionare. Apoi registrul este îmbogățit când poetul reflectează îndeosebi asupra trecerii ireversibile a timpului. Timpul revine mereu în atenție prin cele trei perioade ale sale: trecut, prezent, viitor. Iar aceste *dimensiuni* dau diferențele specifice între generații, între părinți și copii, între străbunii și urmașii lor. Cu trecerea timpului, din păcate, se pierd tradiții și valori.

Spaimea de singurătate este pregnantă. De aceea femeia apare mai mult aici și i se acordă mai multă importanță iubirii. Inima „preistorică de femeie îndrăgostită” este „amenințătoare”, „gata să erupă.” Iar volumul este închinat de cel mai frumos poem, „În altă viață” – un poem despre dragoste, o amintire despre iubire, revăzută în imaginație cu ochii maturității, cu profunzime. Cu trecerea timpului, sentimentele chiar dacă s-au stins ușor, s-au decantat, iubire adevărată a fost pentru că datorită intensității percutante, apare în prezent aproape ireală, din „altă viață”. Poemul își valorifică și câștigă autenticitatea prin biografismul repetat constant în lirica autorului Liviu Ioan Stoiciu. Ceea ce încântă este nostalgia învăluitoare, suavitatea, imaginile frumoase, tragismul realității urmat de cuvinte șoptite ca o rugăciune: „alerg după tine prin casă! Alerg din senin/ și deodată alunec pe/ pardoseală, azi m-am agățat în ultima clipă de scrin, să/ mă echilibrez, și am vărsat un/ serti. De la o vreme, pătesc la fel, vărs, ieri am vărsat un serti/ cu făină, alaltăieri unul cu cafea, mâine voi/ vărsa sigur un serti cu ceai, răspoi-măine unul cu zahăr... Sunt morți/ care cer de pomană? Acum a rămas să-mi vărs/ mațele... Sunt confuz. Îți simt prezența în casă. Deși sunt atât de singur.../ Aud un huruit. Tu erai așa neîndemânatică! Vino/ înapoi, dragostea/ mea. De ce nu apari în carne și oase? Alerg la birou la/ geam, poate m-ai chemat? Ai bățuit în geam? Nu/ am auzit bine... Mă uit în lăuntru meu. Am senzația de întreg. Ah,/ luminițele caselor amestecate cu luminițele ochilor/ tăi, mănunchiuri de steluțe, deasupra/ gheții patinoarului/ din grădină. Și tot felul de materii/ rupte, împrăștiate, din câmpul tău energetic... Ai fost azi/ pe aici? Parcă mi te închipui: purtând/ resturi animale și sporți, dispărând în abis, visătoare...”. Când vorbește despre dragoste, Liviu Ioan Stoiciu surprinde prin tandrețe. Și după cum ne spune însuși poetul „Restul? E în fotografie, în spatele căreia/ pălpăie ceva.”

Dintre volumele de versuri publicate în 2008 pe care le-am citit (fără să am pretenții de exhaustivitate), **Craterul Platon** este cel mai complet și cel mai complex.

Violeta SAVU



• Călin Veronica - „Zbor”

Constantin Ciopraga, un model de conduită intelectuală

Pentru majoritatea studenților săi de la Universitatea ieșeană (care, mai târziu, au devenit profesori în învățământul secundar sau cadre universitare) Constantin Ciopraga, academician, profesor universitar, critic și istoric literar, care ne-a părăsit luna trecută, rămâne un model de conduită intelectuală. A fost un „om de carte” în sensul propriu al expresiei, adică nu s-a rezumat la asimilarea și folosirea informațiilor, ci a trăit în conformitate cu regula subtilă de civilitate a „umanioarelor”: cu multă înțelegere pentru cei din jur, dar fără efuziuni inutile; cu o deosebită eleganță a comunicării, dar și cu știința ascultării răbdătoare și calme; cu o înțelepciune strecurată discret în conversație, fără abuz de argumente demonstrative și de superioritate. Deși am stat deseori de vorbă, nu am reușit să-mi dau seama dacă dl profesor era un timid. Cred, mai degrabă, că a preferat comportamentul reținut al textului „bine temperat” și echilibrat, punându-și imensa experiență de viață nu în „rame sociale”, ci în creații literare (v. volumul de poezii „Ecran interior”, 1975 și romanul autobiografic „Nisipul”, 1989). Cât și în reflexivitatea care irigă arierplanul studiilor sale, unele de neocolit în înțelegerea literaturii noastre: „Literatura română între 1900 și 1918” (1970), „Hortensia Papadat-Bengescu” (1973), „Personalitatea literaturii române” (tot 1973), „Mihail Sadoveanu. Fascinația tiparelor originare” (1981) ș.c.l., la care aș adăuga reeditarea importantului volum „Spiritul critic în cultura românească” de G. Ibrăileanu și traducerea monografiei „Viața și opera lui Ion Creangă” de Jean Boutiere. (Încerc să nu fiu encomiastic și să rămân obiectiv, chiar în aceste momente de mâhnire. Dar nici nu pot să trec peste nedreptățile la modă, puse pe dărâmat orice și oriunde. Iată, în „Istoria critică...”, pe care a publicat-o recent, N. Manolescu nu doar că nu-i rezervă un capitol lui Cost. Ciopraga, dar nu ezită - în trecere - să-i aplice și o nemeritată lovitură, calificându-l drept „comentator aproape exclusiv al scriitorilor «naționali», într-un stil solemn și festiv, ascunzând carenta intuiției și a ideii”. De-ar fi fost mai atent și mai puțin „muntean”, N. Manolescu ar fi găsit un sprijin măcar în „Personalitatea literaturii române” pentru căutările sale desperate pe urma canonului autohton.)

În anul 1960, Constantin Ciopraga a debutat editorial cu monografia „Calistrat Hoğaș” (Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București; responsabil de carte: M. Simionescu; 262 pagini; tiraj 4145 exemplare), într-o serie unde mai publicaseră Tudor Vianu („Alexandru Odobescu”), Silviu Iosifescu („Grigore Alexandrescu”), Al. Dima („Alec Russo”), Al. Piru

(„Opera lui Ibrăileanu”) ș.a. Așadar, o companie mai mult decât onorabilă pentru proaspătul conferențiar al Universității ieșene, care - exact în toamna aceluși an, când îi apărea cartea - se instalase deja la Sorbona ca să predea limba și literatura română studenților francezi (1960-1962). După toate datele, ne aflăm atunci în plin proletcultism și n-ar fi fost de mirare să-i regăsim simptomele în studiul despre faimosul scriitor și călător nemțean. Ei bine, Constantin Ciopraga a avut tăria, chiar în acele condiții, să propună și să respecte un demers pur științific: „Valorificarea obiectivă, cea care să indice locul scriitorului în istoria literaturii, a și început. Se vorbește astăzi de «clasicul» Hoğaș, iar opera lui se bucură de răspândire crescândă. Se mai cere ca ea să fie explicată pe temeiuri științifice.” Peste câteva decenii, recitându-i cartea de la înălțimea exigentelor actuale și fără constrângeri de exprimare, criticul Ion Simuț recunoaște: „Modul de a concepe monografia critică, de la întâia încercare, «Calistrat Hoğaș» (1960), la cea de-a patra, «Hortensia Papadat-Bengescu» (1973), suferă imperceptibile modificări. În preambulul cărții despre călătorul «pe drumuri de munte», istoricul literar afirmă necesitatea unei «valorificări obiective» a operei, care «să fie explicată pe temeiuri științifice». Cursul cercetării va trece, prin urmare, obligatoriu la examinarea obârșiei Hoğașilor, a vremurilor copilăriei și ambianței familiale, a anilor formației (școală și profesie), pentru a urmări apoi strict cronologic evoluția prozatorului de la debut la ultimele pagini; într-o privire sintetică finală se schițează un «profil în posteritate». Acesta este tipul tradițional de monografie științifică, ale cărui tipare sunt cu fidelitate respectate, în virtutea credinței că viața și condițiile ei materiale explică apariția unei opere. Concepția are ca fundament principial lansianian al determinismului în privința fenomenului creației. Biografia își desfășoară evenimentele, relatate cu mare rigoare documentară, indiferent dacă acestea au sau nu vreo consecință asupra scriitorului. Om și scriitor se confundă într-o aceeași persoană, fără posibilitatea de a distinge între cele două biografii. Identic este redactată și cea de-a doua monografie, «G. Topârceanu» (1966). Ambele



au meritul de a reconstrui cu probitate ambianța unei vieți și de a descoperi coerența manifestărilor artistice ale unui scriitor.” (cf. M. Zăciu, M. Papahagi, A. Sasu (coord.), „Dicționarul scriitorilor români”, vol. I (A-C, Ed. Fundației Culturale Române, București, 1995). Cu observațiile, corectele și pertinente, venite din partea lectorului contemporan, avem aici descriere exactă a structurii studiului monografic.

La ce (mai) folosește el astăzi? Înainte de a răspunde, fac precizarea că, la publicarea monografiei „Calistrat Hoğaș” de Constantin Ciopraga, mai existau în bibliotecă (în afara unor articole risipite prin presa culturală, a volumului memorialistic „Tataia. Amintiri din viața lui Calistrat Hoğaș” de Sidonia C. Hoğaș și a prefetelor sau postfetelor care însoțesc edițiile operei) două apariții editoriale cu aspect (pretenție de studiu: „Calistrat Hoğaș. Contribuție la cunoașterea vieții și operei sale” de prof. Al. Epure (de fapt, o conferință ținută la Societatea Culturală „Miron Costin” din Roman în 1935; 53 pagini) și „Calistrat Hoğaș. Viața și opera lui” de Dimitrie L. Stăhiescu (Ed. Cartea Românească, București, 1935; 126 pagini; cuprinde mai multe mărturii

ș.a.). În aceste condiții, răspunsul la întrebarea avansată anterior vine de la sine: monografia lui Constantin Ciopraga își păstrează și acum utilitatea, datorită rigorii cu care a fost întocmită, a informației exhaustive, de neclintit, și a locului precis pe care i-l conferă scriitorului nostru în ecuația estetică a literaturii române. Așadar, opinii noi despre opera lui Calistrat Hoğaș au fost emise și vor mai fi, probabil, unele chiar spectaculoase, în conformitate cu recitirile din unghiul criticii moderne și postmoderne. Nici una, însă, nu va putea să ocolească raportarea la studiul profesorului ieșean.

„Hoğaș este un clasicizant” repetă, de mai multe ori, Constantin Ciopraga. De aici încolo putem nuanța, putem descoperi detalii insolite, putem face conexiuni surprinzătoare. Dar diagnosticul critic respectiv rămâne definitiv: „E mult «eu» în «Pe drumuri de munte»”. Subiectiv, scriitorul nu-și separă biografia de operă. Rațiunea își are totuși partea ei. Exuberanța vitală, prisosul de energie explică încălcătura barocă a detaliilor, iar luciditatea, convertirea modelelor clasice în parodie. Tenta parodistică nu diminuează însă simpatia față de vestigiile umanismului antic. Claritatea dicțiunii, construcțiile periodice, simetriile verbale demonstrează influențe clasice. Se remarcă însă și un individualism exacerbant și în stil, învederând predominarea sensibilității asupra rațiunii. Apare așadar o personală tendință coloristică, manifestă sub forma epitetelor ce nuanțează cromatic. Oralitatea complică convorbirea, uneori cu accente prețioase. Stilul cu elemente arhaice și sunete moderne face farmecul călătorului. Împlinirea de termeni populari și cărturărești duce la o nouă orchestrare a limbii.” (p. 243).

Constantin Ciopraga a vizitat casa lui Calistrat Hoğaș din Piatra-Neamț la începutul anilor 50 - când își pregătea doctoratul (sustinut în 1956), cu același subiect care va deveni monografia la care mă refer, pentru a se documenta la fața locului, pentru a cerceta arhiva scriitorului și pentru a sta de vorbă cu fiica scriitorului, Sidonia C. Hoğaș. Ultima dată, profesorul Ciopraga a revenit aici, la Muzeul Memorial, în luna mai 1997, cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Calistrat Hoğaș. După ce a participat în cursul dimineții la un simpozion găzduit de Muzeul de Istorie și Arheologie din Piatra-Neamț, seara (14 mai 1997, la ora 18.00), Constantin Ciopraga a conferențiat despre patronul Muzeului Memorial chiar în incinta acestuia, în compania altor invitați, printre care se aflau Liviu Ioan Stoiciu, Doina Popa (București) și Gellu Dorian (Botoșani).

Emil NICOLAE

Când alegi o piesă celebră din repertoriul clasic, așa cum este „Nora” de H. Ibsen, trebuie să ai o idee nouă despre text, o viziune proaspătă asupra lui și, bineînțeles, o actriță potrivită pentru susținerea rolului principal. Din fericire, aceste două lucruri au funcționat în recenta premieră a Teatrului Municipal Bacovia, regizorul Dumitru Lazăr Fulga făcând-o pe Nora contemporana noastră. Despre piesa lui Ibsen, intitulată „Casa cu păpuși” (scrisă în 1879), teatrologii spun pe scurt, sintetizând tema: „Nora sau emanciparea femeii”. Vito Pandolfi chiar vedea în acest text „un imn închinat libertății și emancipării femeii”. A trecut mult timp de la apariția piesei, realitățile sociale s-au schimbat, mentalitățile sunt altele, și după câteva valuri de feminism, doamnele și domnișoarele au câștigat multe drepturi și un teren propriu de afirmare. Prejudecățile însă persistă și relația dintre bărbați și femei este la fel de complexă ca întotdeauna, greu de armonizat. Chiar într-o societate evoluată, femeilor nu le sunt îngăduite lucruri pe care bărbații le fac în mod curent și sunt iertați pentru multe, lor „convenindu-li-se” totul, pentru că se cred stăpâni. O interpretare nuanțată a piesei o are G. Călinescu în articolul „Nora și feminismul”, unde susține că eroina se vrea prețuită pentru personalitatea ei ca atare, dar tot el specifică: „Desigur, femeia are o mare personalitate dar ea este incompatibilă cu căsătoria. Una dintre cele două personalități trebuie să se sacrifice”. Ceea ce se știe. Vestea proastă e că sacrificată este mai ales femeia. Dar Nora lui Ibsen, devotată, iubitoare, suflet nobil și generos, se

Teatrul Municipal Bacovia Bacău

Sfârșitul jocului



• Stefan Ionescu și Eliza Noemi Judeu

sacrificase deja pentru soțul ei când făcuse un împrumut nesăbuit, falsificând semnătura tatălui, banii obținuți fiind necesari pentru vindecarea soțului ei de o boală grea. De aceea, reacția lui Torvald, spirit obtuz, rigid, meschin, o îndurerează atât de mult, încât în ea se petrece o adevărată revoluție. Sotul o condamnă fără drept de apel când află fapta ei și îi impune noi condiții de sclavie. Dar Nora, maturizată brusc, părăsește casa de păpuși unde era considerată proprietatea soțului, „bunul lui cel mai de preț”, luându-și lumea în

cap. În spectacolul băcăuan, scena finală, discuția dintre cei doi soți este una de mare greutate, fiind plină de semnificații. Cu o fină intuiție, dar și cu mult sarcasm, regizorul Dumitru Lazăr Fulga (pe care-l descopăr feminist) pune accente noi, redimensionând personajele într-o viziune care poate să surprindă, dar care conține mult adevăr psihologic. Când femeia devine puternică, independentă, conștientă de posibilitățile ei de afirmare pe cont propriu, eliberându-se de sclavia domestică, se produce un transfer, bărbatul ajungând

la un soi de efeminare (fenomen contemporan, semnalat de studii recente) În spectacolul lui Dumitru Lazăr Fulga, la final, Nora își scoate juponul pe sârmă și îmbracă (metaforic) haina lucidității, a independenței de gândire, în timp ce bărbatul, ușor amețit (după petrecerea de Crăciun), are un ton îndulcit, peltic, copilăindu-se cam tâmp. Nora îl îmbracă, îl încălță, pentru că e clar, el va urma un drum regresiv, al infantilizării, devenind dependent de femeia care se dovedește, prin calitățile ei umane, mult mai puternică decât el. Helmer rămâne lângă bradul împodobit, deschizând cadourile, curios ca un copil, în timp ce Nora va pleca pentru a începe o nouă viață. Jocul s-a sfârșit, gata cu păpușile! Eliza Noemi Judeu are misiunea dificilă de a da chip acestei metamorfoze interioare a Norei, actrița reușind de minune să străbată întortocheatele căi ale unui proces complicat și dureros. Sunt bine, în general, în rolurile lor, dând relief și credibilitate personajelor, Ștefan Ionescu (Helmer), cam ezitant, totuși, și cu unele stridențe, Viorel Baltag (Krogstad), Fiuța Apetrei (doamna Linde), Ion Goranda (dr.Frank), un doctor pus pe soții, deși e în anticamera morții, în timp ce Dana Olariu (bona copiilor) are o prezență discretă, adecvată personajului.

Spațiul scenografic este unul expresiv, fiind creat de pictorița Cristina Ciobanu, costumele sunt interesante, caracterizatoare. Sunt sugestive imaginile proiectate în spatele scenei, pe un ecran, cu imagini din trecutul idilic al familiei.

De obicei, în societate, oamenii nu prea răd, sunt reținuți, arborând o mască de protecție, cât mai convențională cu putință. Un răs sincer auzim rar, pentru că el presupune existența unei firi pline de bunătate, armonioase, care mai păstrează o doză de candoare. Cu totul altceva este răsul nervos, acesta exprimând o dizarmonie, conflictualitate internă, disconfort psihic. De persoane labile, de nevrotici care au pierdut controlul emoțional ne izbim destul de des, limitele normalității într-o lume tot mai nebună, nebună, fiind greu de stabilit. Mergi într-un supermarket, de pildă, și vezi o femeie care face o criză de nervi în fața unui raft de conserve, pentru că un bărbat stătea acolo înfipt în loc, adâncit în lectura amănunțită a etichetelor de pe produse. De parcă ar fi avut de-a face cu niște romane, după cum ne spune, isterizată, femeia din piesa „Răs nervos” de Christopher Durang, pusă în scenă de regizorul Szabó K. István la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț. Cum Durang (un autor american de succes, multipremiat, piesele sale jucându-se pe Broadway și în alte teatre din lume) este la origine actor, „Răs nervos” este conceput în forma a două monologe care să pună în valoare potențialul interpreților, aceștia bucurându-se, fiecare,

Teatrul Tineretului Piatra Neamț

Refresh, please!

de o partitură generoasă. O piesă care vorbește într-un limbaj direct despre o lume antagonică, măcinată de anxietate profundă, de sentimentul singurătății, al incomunicării, al irrosirii în gol. Două persoane banale, o femeie și un bărbat, se întâlnesc la cumpărături și intră în conflict, individua, care turuie câte-n lună și-n stele, fiind cât se poate de agresivă. În monologul ei se învâlmășesc clișee, branduri ale societății de consum, personaje celebre din media, travestii, specialiști în diverse terapii, coacheri, dar și Maica Tereza, în fine, totul se derulează haotic, mintea femeii fiind puternic zdruncinată. Satira lui Durang vizează pierderea direcției, a rostului și autenticității vieții într-o societate dominată de ură, suspiciune, intoleranță, negativism, violență, și în care visele devin coșmaruri. Prin televiziune, oamenii sunt manipulați, li se vând iluzii, scenari, mistificări grosiere ale realității, intru triumful imbecilizării lor. Inspirați, expirați!, fericirea se învață din manuale de psy-help și întotdeauna „suma nefericirilor participanților la un grup va fi mai

mare decât propria nefericire”. Ce consolare! „Răs nervos” e o piesă tristă, care ne aduce în fața ochilor imaginea unor neliniștitoare derapaje ale ființei amenințate de singurătate, nenumerate frustrări, alienare, pierderea identității etc.

Szabó K. István și-a construit spectacolul cu maximă economie de mijloace, urmărind să ne facă părtași la

o poveste care ne înglobează. În fond, e vorba despre nebulia noastră cea de toate zilele, nu-i așa? Spectatorii sunt așezați pe gradenele din scenă, aproape de actori, pe care-i pot privi direct în ochi, le pot auzi respirația, observându-le pe chip și cele mai mici treceri de la o expresie la alta. Isabela Neamțu este femeia agresivă, o mică bombă de

ostilitate, actrița rostind monologul acesteia într-o poziție statică, din care reușește totuși să transmită o anumită energie interioară, conferind personajului credibilitate. Mai nuanțat mi s-a părut în evoluția sa, atent studiată, Cezar Antal, un actor de mari resurse, mereu surprinzător, aflat într-un moment fast al carierei sale. Punctul forte al regiei lui Szabó István (care semnează și scenografia spectacolului, una extrem de simplă, stilizată la maximum) este exploatarea inteligentă a calităților interpretative ale celor doi actori și directetea modalității de expunere a unui text de mare actualitate. E ca și cum ar fi apăsat scurt pe un buton de alarmă al lucidității. Făcându-ne să înțelegem că e cazul să dăm mai des câte un refresh din interior, pentru ca paharul să nu dea pe dinafară (în scenă e plasat un pahar în care picură încontinuu, ca în suplicul acela asiatic, foarte cunoscut) și isteria să nu devină legitimă.

Adaug că, la premieră, am văzut și o splendidă expoziție de fotografii, intitulată „Sens unic” (inspirată din universul piesei lui Durang), datorată tinerilor și talentaților artiști Mihaela Jipa și Alexandru Boicu.

Pagină realizată de Carmen MIHALACHE



• Cezar Antal

Lupta pentru limba română pare a nu fi diferită de vreo alta manifestată în cultura europeană. A existat peste tot o rezistență mai mult ori mai puțin intensă față de cotiturile pe care le înregistrează istoria, în funcție de autoritatea nației respective și de împrejurările bune ori rele, consemnate de cronicari. Și totuși limba noastră a cunoscut ceea ce străinii au numit pe drept cuvânt „miracolul românesc”. I-am uimit prin îndârjirea de a nu ne pierde ființa națională prin grai și le-am atras gesturi admirative dincolo de orice convenționalism. Cu poetul popular și iluministii transilvăneni, cu cărturari precum George Barițiu și Timotei Cipariu, mai apoi cu Asachi și Heliade, Eminescu și Alecsandri, Coșbuc și Goga, iar mai aproape de noi, Blaga și Arghezi, s-a produs actul legitim al afirmării conștiinței de sine a românilor. De la Școala Ardeleană, prin epoca marilor clasici și literatura modernă, limba română a cunoscut devenirea viguroasă a oricărei limbi vorbite pe un teritoriu mai larg decât cel dictat de granițe geografice.

În salvarea, întărirea și îmbogățirea cu valori artistice a limbii române, Grigore Vieru se așază cu drepturi depline. Cheltuind energie fără măsură, bucurându-se pentru fiecare izbândă în uriașă bătaie cu potrivnicii românismului de dincolo de Prut, tribunalul Basarabiei a știut să mențină prestigiul limbii naționale. Ne amintim cu toții că în anii 1987-1989 a luat parte cu un curaj ieșit din comun –

Românism, prin arta cuvântului - Grigore Vieru

„Acum, ori niciodată!” – la instaurarea limbii române ca limbă oficială, manifestată în primul rând prin întoarcerea la grafia latină. „Ziua limbii române” (31 august 1989 - prima ediție) a devenit prilejul de a afirma specificul național prin versul cantabil și plin de miez al lui Grigore Vieru îndeosebi. În lupta pentru cultivarea limbii autentice, s-a pus mereu problema contradicției dintre tradiționalism și modernism. Grigore Vieru, acest „Goga al Basarabiei” (Eugen Simion), a știut să rămână accesibil. Poezia lui confirmă adevărul că simplitatea este apanajul celor sinceri și loiali unui crez. Prin aceasta, fiecare vers, fiecare poem, fiecare volum se constituie într-o secvență de monografie lirică a spațiului basarabean dinainte de 1989, dar și de azi. În vocea lui, aparent fragilă, se ghidează ușor fermitatea și consecvența în a impune dreptul la cultură al populației românești dintr-o provincie istorică. (La funeralii, în ziua de 19 ian. 2009, Marian Lupu, Președintele Parlamentului moldovean, a fost, involuntar, autorul unui moment memorabil. Rostindu-și discursul, a trebuit să numească o identitate: „Noi suntem...” Ar fi urmat „moldoveni”, dar nu era o realitate, așa că a lăsat mulțimea să



completeze spontan și vehement: „Noi suntem români!”). Formele de manifestare pentru care a optat sunt diverse, aproape toate: textul în revistă, textul în volum sau în antologii, pentru varianta scrisă; textul rostit (recitat ori citit din carte) sau pus pe muzică, pentru varianta orală. Fără bombasticisme, fără excentricități, ci demn și decent, glasul și versul lui Grigore Vieru au dat greutate uriașă spectacolelor susținute în special de Ion și Doina Aldea-Teodorovici.

Structura textelor, cu cheie finală, le apropie de fabulă, militanțismul ideii enunțate le induce starea imnică, iar durerea unei drame greu de stăvilii

le conferă statut elegiac. De altfel poeziile lui sunt veritabile imnuri închinat conceptelor fundamentale din ființa umană: limba, patria, mama, bunii și străbunii. Acest Ioan Alexandru al Basarabiei știe la fel de bine să se apropie de divinitate cu duioșia, venerația și smerenia pe care i le arată orice credincios. Poezia chitică din filonul ardelenesc e întreținută într-o cuprindere națională care anulează fruntariile formale. Activismul lui Grigore Vieru, amintind de Badea Cârțan, nu merge în direcția lozincardă, zgomotoasă și ca atare ineficientă, ci în apărarea simbolurilor naționale printr-o pedagogie a cuvântului proprie. Nu

întâmplător a scris multă poezie pentru copii (doar era absolvent al Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău), a alcătuit, împreună cu Spiridon Vangheli, un abecedar de pe care s-au instruit generații întregi de basarabeni, iar singur, un manual pentru preșcolari, „Albinuța” (București, E.D.P.-R.A., 1994). „O poezie frumoasă pentru copii, ca «Somnoroase păsărele», poate apăra în viitor o patrie”, îmi mărturisea în 1995, la Bârlad, cu convingere: „Nu e o metaforă ceea ce am spus”. Subscriem la propunerea lui Alex. Ștefănescu („Istoria...”, 2005): „Grigore Vieru ar merita premiul Nobel pentru poezia dragostei filiale”.

Am ascultat și am văzut aproape tot ce s-a difuzat pe posturile de radio și TV în ziua înmormântării lui Gr. Vieru. Pentru mulți dintre noi, evenimentul de la Casa Albă, care a ocupat mai tot programul de știri, a fost cel mai puțin important. Ne-am mulțumit cu cele câteva secunde (pe unele canale) sau minute de după înscăunarea lui Obama. Mi-am ascultat interviul din 1995 și mi-am întărit convingerea că Grigore Vieru e din aceeași familie lirică cu Octavian Voicu. Filonul religios, generozitatea și blândețea, apetenta pentru literatură destinată celor mici și pentru tradiția românească fac ca cei doi să fie incadrabili în gruparea scriitorilor pentru care valorile eterne ale umanității sunt încorporate liric și cetățesc.

Ioan DĂNILĂ

La sfârșitul anului 2008, prin amabilitatea Bibliotecii Filiale Cluj-Napoca a Academiei Române, Complexul Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău a intrat în posesia ediției princeps a unei lucrări monumentale: **Biblia Vulgata, Blaj, 1760-1761**, lucrare care a fost editată în anul 2005, sub egida Academiei Române. Această operă monumentală, donată de Biblioteca Filiale Cluj-Napoca a Academiei (prețul de vânzare este de 1.000 lei) vede lumina tiparului „după 243 de ani de când a fost tradusă, Biblia lui Petru Pavel Aron, un monument de limbă și cultură românească” (Acad. Eugen Simion, **Cuvânt înainte**, p. V).

În fapt, după o „întreprindere dificilă și costisitoare”, realizată de către Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca, în colaborare cu Facultatea de Litere a Universității „Ștefan cel Mare” Suceava, Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” Cluj-Napoca și Biblioteca Filiale Cluj-Napoca a Academiei Române, este adus la lumină un document deosebit: traducerea Bibliei realizată de către episcopul Petru Pavel Aron, împreună cu un grup de colaboratori: Grigore Maior, Gherontie Cotorea, Atanasie Rednic, Silvestru Caliani, Petru Pop de Daia, Ioan Săcădate, poate și alții. Manuscrisul, ce se păstrează în două variante la Biblioteca Filiale Cluj-Napoca a Academiei Române, însumează 6.000 de pagini, fiind apreciat de către acad. Camil Mureșan (**Tălcuirea Cuvântului,**

Biblia Vulgata, la Complexul Muzeal „Iulian Antonescu”

p. VII-X) ca fiind „o izbândă fără seamăn până atunci, prin amploare, varietatea temelor și nuante de sensuri ale cuvintelor, toate pregătind expresivitatea nețărâmură a limbii noastre moderne”.

Apărută în 5 volume monumentale, ce însumează în total peste 4.200 de pagini, va reprezenta, după cum afirmă și acad. Eugen Simionescu, „o sursă – de aici înainte – inevitabilă de studiu pentru filologii noștri [și nu numai pen-

tru aceștia – nota ns.], în fine, o piesă esențială în dosarul cultural al Școlii Ardelenice” (p. V). Aceasta cu atât mai mult cu cât, pe lângă considerațiile academicienilor Eugen Simionescu și Camil Mureșan, lucrarea este însoțită de o interesantă prezentare a evoluției Bisericii Greco-Catolice și a vieții lui Petru Pavel Aron (1709-1764), semnată de prof.dr. Ioan Chindriș (**Testamentul lui Petru Pavel Aron**, p. XI-LXXVII), un capitol intitulat

Concordanța numelor proprii (Mircea Remus Birtz, p. LXXIX-CXXVI) și o **Notă asupra ediției**.

Asupra părții teologice (traducerea propriu-zisă a Bibliei) și filologice nu putem face referiri, nefiind de specialitate. Trebuie să remarcăm însă faptul că fiecare „Carte” este însoțită de adnotări și indici de termeni, astfel încât lucrarea să poată fi parcursă cu mai mare ușurință. De asemenea, textul este însoțit de imagini grafice cu simbolistică biblică, precum și de facsimilele manuscriselor originale.

Cel de-al cincilea volum se încheie cu prezentarea **Limbii și stilului Vulgatei de la Blaj**, semnată de Niculina Iacob (p. 789-908), în care se face o consistentă analiză din punct de vedere filologic al Bibliei de la Blaj din 1760-1761. De asemenea, se fac **Precizări cu privire la indice** (p. 910-911 urmate de **Abrevieri**).

În concluzie, o lucrare deosebită, atât prin faptul că pune în circuit un document deosebit de important pentru istoria și lingvistica română (una din primele traduceri ale Bibliei în românește), dar și datorită condițiilor grafice ale acestei ediții princeps. Nu putem decât să mulțumim, și pe această cale, celor care au trudit pentru a scoate la lumină această lucrare, Academiei Române – sub egida căreia a apărut lucrarea. În același timp, mulțumim din nou și colegilor de la Filiala Cluj-Napoca a Academiei care, în preajma sărbătorilor, ne-au făcut acest frumos cadou prin donația dumealor.

Marius Alexandru ISTINA



• Dumitru Iacovei

În momentul când mi-am propus realizarea rubricii de față, *Literaturbahn*, nu am plecat neapărat de la un itinerariu bine stabilit. Nu am încercat nici pe departe să poposesc în apropierea a ceea ce este mai reprezentativ fiecărei literaturi contemporane ci, mai degrabă, respectând „plăcerea lecturii”, am îngăduit o pseudo-infuzie subiectivă a temelor ce au circumscris, cu timpul, interesul pentru mai multe forme de expresie. Când metodic decadent (ce paradox inoperant !...), când în ritm de jazz, prețios ori cu prea mult piper, când răvășit de nebulia unei lumi ce nu se mai înțelege și al cărei sfătuitor refuză să le arate calea celor îmbufnați, când invitați de onoare într-un Orient ale cărui tradiții devin în prezent doar subiecte la o cafea, am dezvăluit, arareori fără intenție, dezamăgiri ori dimpotrivă, plăceri nedismulate. În ciuda tuturor, am descoperit că din fișa autorilor recenzati/prezențați lipsește o apariție reprezentativă pentru literatura română de peste Prut. Și, tocmai pentru că suntem în preajma nefericitelor evenimente legate de Grigore Vieru, am decis că nu aș avea niciun motiv de a mai trece peste Moldova, drept pentru care m-am oprit asupra uneia dintre vocile cele mai autorizate dar și mai preocupate de legăturile diverse ce se pot stabili între literatura română și cea basarabeană.

Pentru cartea pe care o voi bifa (a mi se scua alegerea nefericită a cuvântului!) de această dată este ușor să constituie, la prima vedere, o apariție bizară. Dacă sunt unii ce l-au considerat – cu mai multă sau mai puțină dreptate – pe Leo Butnaru pe rând poet, eseist, preocupat de istoria criticii sau chiar de critica criticii, în ceea ce mă privește voi declara că l-am întâlnit pentru prima

literaturbahn

Marius MANTA

Nuanțând o posibilă enciclopedie a sufletului



dată în paginile revistelor literare, acolo unde, continuu proba un spirit viu, mereu în alertă. Nu pot spune că m-a fascinat dar am dreptul de a mărturisii că de-a lungul acestui palier al activității sale, a produs nu de puține ori ierarhizări pertinente ori a declansat valuri polemice cu referire la actualitatea unora dintre cei ce au „luat față” ultimelor două decade. Mai sus, am amintit doar în treacăt de Grigore Vieru. Simpatizant declarat ori nedeclarat, anti ori pro, admitem cu toții că opera acestuia a curs într-o singură direcție: aceea a păstrării nealterate a unui spirit profund românesc. Ei bine, altfel, Leo Butnaru surprinde cu o carte a cărei importanță deosebită se leagă mai ales de viitoare realizări. Aș numi-o, din acest punct de vedere, o carte experiment. O carte care încă se citește în atelierul imaginii Leo Butnaru. Având o structură tripartită, volumul adună inteligente reflecții asupra (im)posibilităților de inventariere a caracteristicilor sufletului român în forma unei enciclopedii, având „în oglindă” două exemple de marcă ale literaturii universale: Viktor Erofeev și Gombrowicz. Cea de a treia parte e legată de un „micro tablou biobibliografic”, sub formă de interviu (realizat de Silviu Băcăuanu-Neamț !!!), în care Leo Butnaru răspunde întrebărilor clar, fără nuanțele

din capitolele precedente. Unitatea volumului, deși nejustificată la nivelul unei dinamici intrinseci, răspunde în fața marii teme pe care și-o asumă, deși acest lucru se întâmplă voit într-un registru ușor parodic.

Iar dacă nu am fost extrem de clar, „Români, Enciclopedia sufletului rus & Gombrowicz”, la Editura *Timpul*, Iași, 2008, încearcă să întrevadă câteva din motivele pentru care intelectualii români par a nu fi interesați de realizarea unei enciclopedii a sufletului român. Motivele descoperite sunt din cele mai diverse dar peste toate, se pare că tronează „sperietura din fața oglinzii”, acolo unde orice ins „ce se respectă și își respectă țara” (asta fiind datoria cea mai de preț) nu are voie să puncteze și aspectele negative ale poporului său. Astfel, un Patapievi ori un Drăghiescu nu vor fi foarte ușor trecuți în paginile manualelor. Aici, unde românul / basarabeanul este cu mult mai îngăduitor decât rusul ori polonezul – exemple luate fiind cele ale lui Erofeev, Gombrowicz, nu rămâne peste timp decât forma nivelată, în fața netrecând nicidecum conștiința individului.

Cartea reclamă o rețetă de granită, undeva mai degrabă între eseul și memoria. În timp ce eseul îi lipsește poate o mai coerent construită parte argumentativă, memoriile se

deplasează dinspre realitatea concretă către selecția pricepută a unor aspecte ce îi facilitează autorului organizarea discursului. De multe ori, forma diaristică propune metafora. Am reținut din paginile lui Erofeev scena meciului de fotbal, acolo unde „în joc” sunt implicați mai mulți președinți. Dintre aceștia, peste timp, „Putin este țarul visului rusesc. Aceasta e cauza principală a visului său. El există în subconștientul rușilor. Fiecărui dânsul îi promite de ce are acesta stringentă nevoie”. Și cât de bine șade „icoana” Putin peste un popor ce vede în ideea de stat chipul infernului: „Nicăieri în altă parte, decât în iad, existența socială nu determină atât de pregnant conștiința. Dar, totuși, în cercurile culturale ale Europei devine senzațională tradiția rusească de a-și recepta propriul stat drept iad” (cuvintele aparțin polonezului Adam Pomorski). Iar pentru că sufletul rusului și chiar (mai rar) al basarabeanului sondează zonele subconștientului, de unde se întoarce adesea cu frustrările întregii colectivități, sudalma, dacă preferați înjurătura, are sens existențial: „Iar de cum venea vorba de închiderea bisericii, negurmenii se puneau vârtos pe blestem și sudalme. Utilizând deja și înjurăturile – multe, stufoase – însușite odată cu venirea «fratelui mai mare». Prolifică,

imprevizibilă, buruienoasă, scabroasă, proteică, precum rama care, odată înjumătățită, se transformă deja în... două râme (!), înjurătura rusească ajunge să se simtă la ea acasă în gura păcătoasă a basarabeanului nu prea mers la biserică”. Mai mult sau mai puțin corect, este demn de interes capitoul dedicat absenței enciclopediei sufletului românesc care începe cu un fragment dintr-un eseu al lui Oleg Garaz: „...la români individual nu poate avea ceva asemănător cu un suflet, deoarece acesta este proprietatea exclusivă a unei entități aglutinate care poartă denumirea de Neam. Deci, aparținând unui Neam, românii, toți grămadă, se înrudesesc între ei și, în final, sfârșesc prin a fi, cum se spune în Basarabia, neamuri. Undeva între individualism occidental și sobornicia rușilor. Nici egoiști, nici comuniști, nici frumosi, nici deștepti, ci pur și simplu români”. Unde se va ajunge cu demonstrația? Îmi permit luxul de a vă lăsa să căutați singuri răspunsul, cu speranța nedismulată că în cadrul ecuației veți găsi și alți factori... Plecând de la cele asumate prin lectură ori prin fapte de viață, Leo Butnaru stabilește câteva trăsături distinctive între ruși / modoveni / români. Dacă rușii vor merge către extremele ideii, românii abia încearcă să apuce o frântură... Rușii sunt dramatici, înversnați, pentru ei neexistând jumătățile de măsură... Să ne aducem aminte de ceea ce scria Erofeev: „De regulă, rușii sunt inestetici. Murdari. Cu pete”; „Anecdota e unica formă de cunoaștere a rușilor”; „Purtătorul de dumnezeu (bogonoset) e un fel de animal, cum ar fi porcul”. Ei bine, dacă înțelegem corect, lipsa unei enciclopedii se datorează și faptului că nu am știut cum să gestionăm maniere de raportare asupra neamului precum cele ale scriitorului rus. Personal, trecând pentru scurt moment în tabăra celor pe care Leo Butnaru îi blamează, mă declar neinteresat de extremisme unei asemenea enciclopedii.

Mult mai așezată este partea dedicată lui Gombrowicz, scriitorul polonez propunând o formulă diaristică asemănătoare cu cea a lui Leo Butnaru: „...omul, autorul, scriitorul de jurnal este curios, înainte de toate, față de sine însuși și, iată, purcede a-și identifica propria persoană/personalitate. Scrisul diaristic parcă ți-ar arăta, parțial, la ce te poți aștepta de la tine însuși și, de asemenea în parte, îți sugerează ce (mai) așteaptă (el, scrisul, jurnalul) de la tine. El, scrisul de jurnal, ca ocupație mai specială a sinelui mărturisitor și, concomitent, ca – dezocupație a acestui sine...” Mai departe sunt întru totul de acord, vizavi de rândurile dedicate „hiperpatrioților”.

Volumul nu trebuie citit ca pe o rețetă. Nici nu cred că aceasta a fost intenția autorului! Dar, prin originalitate, prin lecturile suprapuse, datorită perspectivei transante de a înregistra realități, fie ele și subiective, cartea are statut de obligativitate.



S.C. HYDROCONSTRUCTIA S.A.

SUCURSALA "MOLDOVA" BACAU

BACĂU - ROMÂNIA, str. Izvoare 1 bis, Cod 600170

www.hidroconstructia.com; E-mail: hidrocon@rdslink.ro

Tel: ++40(0234)531700 - Fax: ++40(0234)570894; ++40(0234)531911





C.H.E. Poiana Teiului



C.H.E. Movileni



Stație de epurare, Faraoni
jud. Bacău



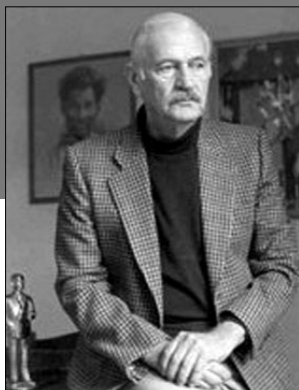
Alimentare cu apă, Parva
jud. Bacău



Canalizare și stație de
epurare Podu Turcului
jud. Bacău



Tradiție și modernitate



Turcia

Oktay Rifat

Oktay Rifat (10 iulie 1914 – 18 aprilie 1988) este, alături de Orhan Veli și Melih Cevdet, fondatorul renumitei mișcări Garip („Straniu”), din literatura turcă, nume datorat titlului conferit volumului colectiv publicat în 1941 de către cei trei literați.

Termenul „Garip” reprezintă în fapt o ruptură de stilul convențional, decadent, al poeziei turcești de până atunci.

Amprenta lui Oktay Rifat asupra literaturii moderne din Turcia a fost una pregnantă, autorul fiind nu numai un poet de aleasă calitate ci și un dramaturg și prozator pe măsură.

Oktay Rifat a publicat douăsprezece volume de poezie, romane, precum „Bir Kadınım Penceresinden” (*De la fereastra unei femei*), „Danaburnu” (*Bot de vițel*), cât și numeroase piese de teatru.

Femeia din Istanbul

Să adulmecii Istanbulul dinspre mare
să-i bei apa
să te îmbraci elegant
și să cobori agale dealul
iată darul de a fi
o adevărată femeie în Istanbul

pletele îți flutură prin Sultantepe
fustele îți flutură pe chei
norii aceștia, vânturile acestea sunt ale tale
iată, frumoasa mea, darul de a atrage
cu sunetul fermecător al vocii tale

odată întoarsă de la piață te dezbraci
uzi florile
hainele agățate la subsol se umezesc
e atăta zvon de la o fereastră la cealaltă
vrăbiile sunt mai gureșe decât tine

Oh, femeia mea din Istanbul,
Este darul tău
Să devii deodată Üskudar

Moștenire

Peștele a murit lăsând eternitatea
la picioarele pescarului desculț
pescarul va muri și el într-o bună zi
iar ceea ce peștele a lăsat pescarului
pe acest țărnam și fi lăsat în grija altcuiva
cât de ciudată această trecere fără încetare din mână
în mână

M-am gândit la viața mea

Vrei să mă înnebunești, Istanbul,
Taci și nu-mi aminti
De mama mea moartă și de soția bolnavă
Gândurile-mi la ceas de apus sunt de-ajuns

Doar ieri soția mea mi-a intrat în viață
Nu am pe nimeni mai apropiat
Nici chiar Melih sau Cahit, sunt singur
Pe cheile pustii din Üskudar

Când iau un ferry-boat și pornesc
Iată Beşiktaş sau Ortaköy
Kadıköy este toată copilăria mea
Inima nu mi se încălzește la Kuzguncuk

Durerea m-a îngenunchat
Ci nu eram astfel înainte
Pe malul mării m-am gândit la viața mea
Într-o vineri seara, optsprezece martie

Umbrela

Mă plimbam sub umbrelă
Ploua torențial
Diluviu de ambele părți
Doar în mintea mea erau strălucire, zile însorite,
Speranțe, dorințe, iubiri, mări,
Mă plimbam sub umbrelă
Sub umbrela mea era cer senin

Bocet

Mai întâi conturul tău s-a trecut
Carnea ta, ochii, sprâncenele tale s-au trecut
Tot ceea ce odată știai ca abia ivit, tânăr,
A ars până la cenușă, a ars până la cenușă
Mâna și piciorul le-ai pierdut
Degetul-penel și unghia
Viața și spiritul erau cândva ale tale
Acum pierdute sunt, trecute
Ce a mai rămas din tine prietene
Doar versuri în cărți
Acolo unde erau odată gene plete și piele

O lume decăzută!
Cândva Orhan Veli trăia
Vino frate vino
Ia-mi mâinile
Folosește-mi ochii

Prezentare și traducere:
Sânziana MUREȘEANU



• Marinașele Botez - Excursie în rai

Inițiator al seriei noi: Radu CÂRNECI Redactor-șef: Carmen MIHALACHE
Ștefan RADU (secretar general de redacție)

Adrian JICU, Marius MANTA, Dan PERȘA, Violeta SAVU (corectură)

Contabilitate: Anișoara TOMA Culegere text: Niculina MOISĂ



- Revistă editată de Consiliul Județean Bacău • Redacția: Str. Caișilor nr. 7 • Tel/Fax: 0234-512497 • E-mail: ateneubc@gmail.com •
- Materialele nepublicate nu se restituie. • Tipărit la SC LETEA S.A. Bacău, str. Letea 17, tel.: 0234 572900 • ISSN 1221-5813 •
- Cititorii se pot abona prin RODIPET și, direct, la redacție. • Poziția în Catalogul Publicațiilor Interne RODIPET: P1938 •

